

Borgen, Ingrid

“Det er veldig fint å bo på en lokal plass med mye fellesskap: der voksne er venner og barn er venner”.

En kvalitativ studie om betydningen av barns oppveksted for deres tanker om fremtiden

Masteroppgave i samfunnsfag MGLU 1-7

Veileder: Heggem, Reidun

Mai 2023

Borgen, Ingrid

“Det er veldig fint å bo på en lokal plass med mye fellesskap: der voksne er venner og barn er venner”.

En kvalitativ studie om betydningen av barns oppveksted for deres tanker om framtiden

Masteroppgave i samfunnsfag MGLU 1-7
Veileder: Heggem, Reidun
Mai 2023

Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet
Fakultet for samfunns- og utdanningsvitenskap
Institutt for lærerutdanning

Kunnskap for en bedre verden

Sammendrag

Stedet vi kommer fra er med på å forme oss og legger grunnlag for hvilke valg vi tar senere i livet. Vi vet at den urbane livsstilen står sterkt i samfunnet og det er i dag mange unge som tar valget med å flytte ut fra bygda og inn til byene når de blir eldre. Formålet med denne studien var derfor å se om denne "urbane ethosen" allerede er forankret hos barn, og hvilken betydning nåværende bosted har å si for hvordan de ser for seg fremtiden sin. Valg og utforming av oppgaven er tatt på bakgrunn av denne problemstillingen: "Hvilke tanker har mellomtrinns elever fra ulike geografiske plasseringer rundt nåværende hjemsted og framtidig hjemsted? Hvilken betydning har oppvekststedet for elevenes framtidsplaner?"

Oppgaven har en deduktiv tilnærming og kvalitativ retning, hvor datainnsamlingene ble gjennomført via innsamling av elevtekster. Studien tok for seg tre skoler med ulike geografiske plasseringer i Midt-Norge, hvor to skoler kan karakteriseres som rurale, og den siste som urban. Elevene som var med i undersøkelsene er mellom 10-12 år. Det ble samlet inn i alt 87 tekster. Funnene er blitt drøftet i lys av teorier som omhandler identitet, migrasjon/immobilitet og ulike forståelser av ruralitet og urbanitet.

Hovedfunnene i forskningen viser at bygdebarn er svært tilfreds med stedet de bor på nå, og hvor stedstilknytningen la føringer for hvordan de så for seg livet i fremtiden. De fleste virket å identifisere seg med stedet, og kunne gjerne tenke seg å bo der videre når de ble eldre. Bybarna viser seg å være mer løsevne fra plassen de har vokst opp på og har i større grad et ambivalent forhold til nåværende bosted. Gjennom svarene virker det som de tører å drømme større, hvor flere ønsker en fremtid utenfor landegrensen.

Nøkkelord: Migrasjon, Identitet, tilknytning, stayers, plassmyter, rural idyll, rural dull.

Abstract

The place we come from helps shape us and lay the foundation for the choices we make later in life. We know that urban lifestyles are popular in society and today many young people choose to move from rural areas to cities as they get older. The purpose of this study was therefore to see if this “urban ethos” already is rooted in children, and what significance their current place of residence has for how they envision their future. The choice and design of the task are based on the following research question: “What are the thoughts of middle school students from different geographic locations around their current and future place of residence? What significance does the place of upbringing have on the students future plans?”

My task has a deductive approach and a qualitative direction, where data collection was carried out through the collection of student texts. The research focused on three schools with different geographic locations in Central Norway, where two schools can be characterized as rural and the third as urban. The students who participated in the study were between 10-12 years old. A total of 87 texts were collected. The findings have been discussed in light of theories that deal with identity, migration/immobility, and different understandings of rurality and urbanity.

The main findings of the research show that rural children are very satisfied with their current place of residence, and that their attachment to the place influenced how they envisioned their lives in the future. Most seemed to identify with the place and would like to continue living there when they grew older. Urban children appear to be more disconnected from the place they grew up in and have a more ambivalent relationship with their current place of residence. Through their responses, it seemed like they dared to dream bigger, with several wishing for a future outside Norway.

Keywords: Migration, identity, attachment, stayers, placemyth, rural idyll, rural dull.

Forord

Plutselig var dagen her, og jeg må si det føles godt å endelig ha landet en ferdig oppgave. Denne perioden har vært litt av en berg- og dalbane. Det har vært krevende, med en del sene kvelder hvor frustrasjonen har vært stor. Samtidig har det vært en lærerrik prosess. Det har vært interessant å ta et ordentlig dypdykk i et tema, og til slutt sitte igjen med et ferdig produkt. Det var verdt alt slitet. Heldigvis sto jeg ikke alene i gjennomførelsen, og de involverte fortjener en stor takk.

Først og fremst må jeg takke informantene for deres deltagelse. Takk for at dere ville delta i min forskning. Uten deres tanker hadde ikke denne oppgaven vært noen ting.

Den viktigste takken går til min veileder Reidun Heggem. Tusen takk for at du alltid har tatt deg tid til å svare meg. Takk for at du alltid har møtt meg med et smil og beroligende ord som virkelig har vært nødvendig. Takk for at du har tatt deg tid til å lese gjennom teksten min, gang på gang! Takk for at du har gitt gode råd gjennom hele prosessen. Dette hadde jeg ikke klart uten deg.

Jeg må rette en takk til mine gode venner, medstudenter og familie som har vært en god støtte under denne perioden. Dere har oppmuntret og støttet, og vist forståelse i denne perioden hvor masterbobla gjorde meg delvis utilgjengelig.

Og til slutt må jeg rette en takk til min kjære Odd Einar som har vært en stødig klippe gjennom en lang prosess. Utrolig at du har holdt ut! Takk for at du har tatt deg tid til å lese gjennom, og støttet meg.

Trondheim, mai, 2023

Ingrid Borgen

Innhold

1. Innledning	7
1.1 Bakgrunn	7
1.2 Formål	8
1.3 Problemstilling	9
2. Teori	10
2.1 Sted som identitetsskapende	10
2.2 Forståelse av ruralitet og urbanitet	12
2.3 Rural idyll og dull	13
2.4 Det tradisjonelle og moderne- gemeinschaft og gesellschaft	16
2.5 Migrasjon- flykten fra landsbygda	17
2.6 Stayers	19
3. Metode	20
3.1 Innledning	20
3.2 Samfunnsvitenskapelig metode	20
3.3 Kvalitativ metode	20
3.4 Elevtekst	21
3.5 Utvalg	22
3.6 Forberedelse og gjennomføring	23
3.7 Innholdsanalyse	25
3.8 Forskning på barn	27
3.9 Reliabilitet og validitet	28
3.10 Kritisk blikk	29
4. Analyse	29
4.1 Bygdebarnas oppfattelse	30
4.1.1 Rural idyll	30
4.1.2 Urban dull	32
4.2 Bybarnas oppfattelse	33
4.2.1 Urban ambivalent	33
4.2.2 Rurale ambivalent	35
4.3 Moderne/tradisjonelt	36
4.4 Framtid (om 20 år)	39
4.4.1 Bosted	39

4.4.2 Yrke	41
5. Diskusjon	41
5.1. Her og nå	41
5.1.2 Sosial tilknytning	42
5.1.3 Stedets muligheter og begrensninger.....	43
5.1.4 Tanken om det tradisjonelle og moderne.....	44
5.2 Om 20 år.....	45
5.2.1 Stedstilhørighet.....	45
5.2.2 Store drømmer.....	47
6. Konklusjon.....	48
Referanser.....	51
Vedlegg 1 Oppgaveark	57
Vedlegg 2 Samtykke- og informasjonsskriv	61

1. Innledning

1.1 Bakgrunn

Stedet du kommer fra er med på å forme deg og legge grunnlag for resten av livet. Vi har i dag større mulighet til å skape det livet vi vil, og det kan i større grad formes av individene selv (Bæck,2004). Identiteten din formes av stedet du kommer fra og gir grunnlag for verdier, holdninger og kunnskap som man tilegner seg. Derfor kan man si at stedet man vokser opp på har stor betydning for hvordan du blir som menneske. Både i forhold til interesser, tanker om deg selv og omverden, hvilke valg du tar og hvordan du ser for deg fremtiden din (Berg et al, 2004). Et av perspektivene som er blitt brukt ved forskning på sted og identitet, er skillelinja mellom rurale og urbane lokasjoner (Berg et al, 2004; Bye, 2009; Bæck,2004). Forståelsen og kunnskapen rundt det rurale og urbane kan derfor være et grunnlag for å forstå de valgene mennesker velger å gjøre i livet sitt i forhold til fremtidig bosted. Det er mye snakk om hva som er det gode liv. Og man kan anta at det gode liv vil være ulikt alt etter hva du søker etter og hva man selv synes er verdt å satse mot og ikke. Samfunnets syn på hva det er, er stadig i endring (Barstad og Hellevik,2004). Hvor man før levde det gode, trygge, harmoniske livet på landsbygda, har den urbane levestilen med uendelige muligheter innen jobb, kultur og møteplasser kastet en skygge over landsbygdas idyll. Flere og flere søker den urbane livsstilen, og da spesielt ungdommer. I de siste tiårene har det norske bosettingsmønstre blitt karakterisert med sentralisering, hvor rural ungdom har søkt seg til byene grunnet utdanning, yrkesmessige og kulturelle tilbud (Rye, 2006). Samtidig peker Bæck (2004) på det hun kaller en "urban ethos" som handler om at samfunnet verdsetter den urbane livsstilen som blir malt positivt gjennom ulike medium i større grad, og som dermed er med på å påvirke bildet av det rurale levesettet som negativt. Dette vil igjen ha påvirkning på hvordan innbyggerne på landsbygda ser på seg selv. Bæck (2004:100) viser til en avisartikkel skrevet av den svenske forskeren Hans Westlund som hevdet at rural ungdom velger å flytte til mer sentrale strøk for å leve som karakterene i ulike tv-show som "Friends" og "Seinfeld" hvor bylivet blir fremstilt som noe spennende. Mens gjennom filmer som "fucking Åmål" portretteres et liv på landsbygda derimot som mindre attraktivt. Ungdom er opptatt av hvordan bygda blir fremstilt, siden det sier noe om dem og de andre som bor der. Fremstillingene er med på å sette merkelapper på

området, og er dermed med på å forme både stedet og de som bor der (Melås, 2020). Negative bilder på bygda kan også være en faktor som får flere unge til å vurdere en fremtid i urbane strøk (Haugen & Villa, 2006).

Samtidig har samfunnet gjennomgått en massiv forandring, både gjennom globalisering, økt kommunikasjon og media som i følge flere (Farstad, 2016, s.278 og Bakken 2020) har ført til at de geografiske forskjellene og den rurale- urbane skillelinjen har blitt visket ut og i vid forstand ikke eksisterer lenger. Økonomiske, sosiale og kulturelle utviklingsprosesser har ført til at de vante forestillingene om bygda har blitt mer flytende (Almås, Haugen, Rye & Villa, 2008). Likevel er det slik at mange holder stand ved de vante forestillingene, både de positive og negative ved bygda. Spørsmålet mitt blir dermed om barn tenker likt uavhengig av oppvekst i by eller bygd?

1.2 Formål

Forskning på bygd/by er ikke nytt, og har blitt gjort tidligere (Rye, 2006; Bæck, 2004; Berg & Lysgård, 2004). Som tidligere nevnt er stedet man vokser opp på sentralt for hvordan man har det, og hvordan man utvikler seg som menneske. Det har generelt vært lite forskning på hvordan det er å være ung og vokse opp i distriktene i dag, sammenlignet med hvordan det er å være ung i byene (Eriksen & Andersen, 2021, s. 14; Matthews et al, 2000). Det fører til at vi i norsk sammenheng sitter igjen med liten oversikt og kunnskap om distrikts barn (Rye, 2019). I tillegg er det mangel på synspunkter innenfor tematikken fra barn, hvor utvalget i tidligere forskning oftest er ungdom/tidlig voksne. Dermed blir mitt bidrag i forskningen å få elever på mellomtrinnet sine tanker og forestillinger rundt bygd og by. Barn mellom 10-12 år har trolig andre tanker rundt bygd og by perspektivene enn det 16-20 åringer sitter med.

Utgangspunktet for forskningsprosjektet mitt var at jeg ville forske på sted for å se om skillet mellom det urbane og rurale gjør seg gjeldene for barn med ulik geografisk oppvekst.

Bosetningsmønstrer i dag er karakterisert med en overvekt av barn som vokser opp i urbane strøk, hvor flyttemønstrer har ført spesielt ungdom ut av de rurale områdene. Med dette i bakhodet ville jeg se om disse tankene starter allerede på barneskolen. Samtidig som media og samfunnet er med på å forme iboende tanker om hvordan det rurale og urbane livet er skal jeg

se hvordan barn oppfatter sitt eget hjemsted opp mot det motsatte som vil være enten det rurale eller urbane. Hovedtyngden i min forskning vil ligge på det rurale, siden det perspektivet har blitt satt til side i tidligere forskning. Det er på tide å få fram bygdebarnas perspektiv, og om de er tilfredsstilt med nåværende bosted, eller om de ser mangler som allerede ved barneskole gir tanker om en fremtid ved et annet bosted.

1.3 Problemstilling

På bakgrunn av dette har jeg valgt en problemstilling som legger vekt på geografisk plassering, refleksjoner rundt eget bosted og fremtidig valg av bosted. Jeg har brukt informanter fra 3 ulike skoler, som har ulik plassering i Midt-Norge. Fokuset mitt ligger på elever fra mellomtrinnet, som er mellom ti og tolv år. Problemstillingen som oppgaven forsker på lyder slik:

“Hvilke tanker har mellomtrinns elever fra ulik geografisk plassering rundt nåværende hjemsted og framtidig hjemsted? Hvilken betydning har oppvekststed for elevenes framtidsplaner?”

I forhold til samfunnsfagets relevans åpner problemstillingen opp for en nærmere forståelse av ordet “identitet”. Siden sted ligger oppunder forståelse av seg selv, samfunnet og menneskene som bor der vil det være svært relevant. Samtidig handler identitet om å søke fellesskap og mening som skapes gjennom samhandling med andre og i relasjon med andre. Identitet kan i tillegg forstås ut fra hvem vi *ikke* er likeså mye som av hvem vi faktisk er (Fosso, 2004), og blir dermed viktig i barns utvikling av selvet. “Identitetsutvikling og fellesskap” ligger under kjerneelementer i samfunnsfaget, og blir gjennom læreplanen beskrevet slik:

“Elevene skal få innsikt i hvordan mennesker utvikler identitet og tilhørighet, og hvordan de samhandler med andre. De skal forstå hvorfor mennesker søker sammen i samfunn, og hvordan identitetsutvikling og fellesskap påvirkes av geografiske, historiske og nåtidige forhold. Det innebærer ulike perspektiver på hva et godt liv kan være” - (Kunnskapsdepartementet, 2019:3).

Identitet og tilhørighet vil være sentrale begreper i forskning på sted og steders betydning. Det har blitt antatt at geografisk tilhørighet har betydning i utviklingen av identitet, normer og verdier (Bæck, 2004). Hvilke tanker elevene har rundt eget hjemsted vil mest trolig være preget av folkene som bor der (fellesskapet) og hvilke muligheter/begrensninger de opplever at stedet

gir. Hva som er et godt liv vil variere fra person til person, men det vil være interessant å se om det er noe fellestrekk med nåværende hjemsted.

Med dette som bakgrunn skal jeg videre i oppgaven presentere den teoretiske rammen. Jeg har hatt spesielt fokus på sted og identitet med bakgrunn av lokalsamfunn og stedstilhørighet. Det ble også naturlig å ta med forståelse av ruralitet og urbanitet, med Ryes (2006) begrep om *rural idyll* og *rural dull*. *Migrasjon* og *immobilitet* vil ha en sentral del i teorikapittelet da fremtiden vil være knyttet til valg om blant annet bosted, utdanning og yrke. Elevene vil en gang i fremtiden være nødt til å ta standpunkt til om de vil fortsette å på samme sted, eller flytte på seg når de blir eldre.

2. Teori

2.1 Sted som identitetsskapende

Sted blir ansett som et viktig konsept i forhold til identitet. Det har blitt antatt at geografisk tilhørighet er signifikant i utviklingen av identitet, normer og verdier (Bæck, 2004). Identitet handler om meningsdimensjonen ved en sosial gruppe, organisasjon eller en person. Altså hvordan individer eller fellesskap oppfatter seg selv og/eller oppfattes av andre (Stokke & Gleiss, 2017). Identitetsbegrepet slik det blir brukt innenfor samfunnsvitenskapen er et relasjonelt begrep hvor likhet og ulikhet kan være med å skape et skille mellom "jeg og vi" og "deg og dere". I tillegg til forståelsen av hvem vi er kan identitet også sees på gjennom forståelsen av hvem vi *ikke* er (Fosso, 2004). Identitet kan handle om utviklingen av personens personlige, sosiale eller kulturelle identitet som kan sees i forhold til interaksjon med andre. Gjennom andres respons får individet tilbakemelding som vil være med å påvirke hvilken historie en velger å fortelle om seg selv (Paulgaard, 2001). Identitet er både individuelt og kollektivt, hvor det individuelle handler om hva som er sentralt og typisk for en person og dens selvforståelse, og hvor kollektiv identitet omhandler de sosiale, kulturelle og geografiske fellesskap individer inngår i. Innad i et slikt kollektiv dannes det grupper som bygges på likheter samtidig som de kan defineres annerledes enn de på utsiden (de andre). Disse gruppene dannes på grunnlag av for eksempel yrke, hjemsted, alder, klasse osv. (ibid.) Gruppeidentitet og tilhørighet blir ofte nevnt som et kjennetegn ved et lokalsamfunn (Kjeldstadli, 2017). Lokalsamfunn som sted blir knyttet til mindre områder som bygder, grender og tettsteder og

kan forstås på ulike måter. Villa & Haugen (2016) beskriver et lokalsamfunn med et område som er knyttet til samhandling mellom mennesker som føler tilhørighet til området og som har felles problemforståelse og forpliktelser. Innbyggerne har en viss oversikt over hverandre og angår hverandre på ulike vis. Forståelsen av lokalsamfunn vil være knyttet til størrelse, sosial samhandling og tilhørighet.

Nordmenn er generelt tett knyttet til lokalsamfunnet og hjemstedet sitt. Baldersheim (2014) referer til Rose & Stålberg (2002), som viser til at den lokale identiteten i Norge er sterk, og sies å være sterkere enn i de fleste andre land i Europa. Synet på plasser og identitet henger sammen. Mennesker karakteriserer seg selv, og blir karakterisert fra andre ut fra plassene de vokser opp, plasser de bor på eller flytter til. Begrepet *plassmyte* brukes for å forstå forholdet mennesker har til sted og nærmiljø, og forstås som kollektive forestillinger om plasser. Plassmytene blir i stor grad plassert i et hierarkisk forhold, hvor steder blir sett på som forskjellige og bedre enn andre (Lundberg & Danielsen, 2010). Vi har forskjellige tanker og oppfatninger til steder, noe som gjør at plassmyter ikke er universelt forankret. Derimot vil en del av disse mytene om sted ha generell innvirkning på mennesker sine holdninger til visse steder. Noe som vil ha innvirkning på hvordan mennesker oppfatter seg selv og sitt hjemsted. Plassmyter er med på å lage stereotypiske oppfatninger av både stedet og folk fordi karakteristiske trekk ved stedet vil bli synlige i forhold til andre. Selv om disse mytene ikke nødvendigvis stemmer overens med realiteten, kan det være med å spille inn på hvordan mennesker og grupper samhandler (Danielsen, 2006).

Når individer vokser opp og sosialiseres inn i miljøets institusjoner og deltar i lokalsamfunnet bidrar det til en følelse av tilhørighet. Den lokale tilhørigheten er med på å forme verdier og orientering mot fremtiden (Bæck, 2004). Barns perspektiver, tanker og forventninger til deres liv er alltid preget av deres oppvekst og omgivelser. Nære steder, familier, venner og naboer spiller en spesielt fremtredende rolle i barns liv. Gulløv & Gulløv (2020, s.102) finner et gjennomgående trekk ved at de stabile nettverkene og fellesskapene fra deres oppvekst blir verdifullt, og at det fører til at de forestiller seg og ønsker å forbli i dem. Det ligger en forventning om at lokalsamfunnet i fremtiden også vil gi de muligheter i fremtiden til å leve under samme vilkår som deres foreldre. Rose (1995) var spesielt opptatt av hvordan stedet er

med på å skape mening og følelser, altså hvordan mennesker tenker om, opplever og erfarer “sense of place”. Videre hevder hun at sted og identitet kan relateres på tre ulike måte. Vi kan identifisere med et sted, mot et sted eller la være å identifisere oss med stedet. Å relatere med et sted kan skje på ulike geografiske nivå: lokalt, regionalt, nasjonalt og globalt. Med et sted handler om at mennesker føler at de hører hjemme eller sammen med et sted. For eksempel folk som ikke vil flytte fra stedet, ikke engang for å skaffe seg jobb. Å relatere mot et sted, handler om kvaliteter ved et sted som gjør at man trekkes mot det. Man kan dermed også identifisere seg mot et sted man har flyttet til (fra bygd til by eller motsatt for eksempel). Å ikke relatere til et sted kan for eksempel være innflyttere som ikke føler de har valgt sitt eget hjemsted, men av en eller annen grunn ente opp der (eks. jobb). Identitet beskrives som nøkkelbegrep når det er snakk om mennesker og steder (Berg & Dale, 2004), og søken etter menneskers tanker blir derfor viktige i forståelsen av ruralitet og urbanitet.

2.2 Forståelse av ruralitet og urbanitet

De endringene som har skjedd i samfunnet de siste 50 årene har ført til at skillelinjene mellom by og bygd gradvis har blitt svekket. Det er ikke lengre like entydig å skille by og bygd. En stadig bedre kommunikasjon og satsing på infrastruktur har ført til at rurale områder har blitt “urbanisert” kulturelt sett (Flø, 2010). Vi finner urbane særtrekk rundt om i de fleste mindre tettstedene i landet, om det så er snakk om en kaffebar, utested eller klesbutikk. Men til tross for dette lever representasjonene av bygda i beste velgående (Flø, 2010).

Berg og Lysgård (2004) stiller seg spørsmålet om vi fortsatt kan snakke om rurale og urbane områder som noe forskjellig på bakgrunn av at skillet har blitt svekket. De kommer fram til at ja, det er fortsatt meningsfylt å skille. “Ruralitet” og “urbanitet” er sosialt og kulturelt konstruerte kategorier som har blitt forstått ulikt- i ulike tider og ulike steder. Videre har Berg og Lysgård (2004) presentert fire hovedtilnærminger til ruralitet. Den første er med på å klassifisere rurale og urbane områder ved hjelp av observerbare variabler som arealbruk, befolkningsstørrelse og tetthet. Den andre tilnærmingen har de valgt å kalle sosiokulturell, som har sammenheng med befolkningsstørrelse og sosiokulturelle forhold i en region. Høyt folketall og befolkningstetthet gir et urbant levesett med kjennetegn som dynamikk, ulikhet og anonymitet. Mens lavt folketall og befolkningstetthet gir et ruralt levesett med karakteristikk som stabilitet, likhet og sosial

kontroll (ibid.) En tredje måte å forstå ruralitet er gjennom en politisk-økonomisk definisjon. Endringene i rurale områder må i økende grad bli forstått som et resultat av endringer nasjonalt og globalt heller enn de rurale områdene selv. Den siste tilnærmingen til ruralitet blir beskrevet som en sosial og kulturell konstruksjon. Det innebærer at man forstår ruralitet ut i fra de representasjonene som finnes i samfunnet. Med andre ord de forestillingene, mytene eller tankene om det rurale (ibid.).

Denne oppgaven vil ha en sosial og kulturell tyngde, hvor jeg skal se nærmere på de forestillingene og tankene barn har om bygda, og hvorvidt de opplever et liv på bygda som positivt eller negativt, som er sentralt for om man i framtiden vil bli eller dra fra hjemstedet (Haugen & Villa, 2006). Det norske bosettingsmønstret har blitt karakterisert gjennom sentralisering de siste tiårene, hvor mange unge velger å forlate landsbygda til fordel for det urbane (Rye, 2006). Geografisk mobilitet varierer alt etter hvor vi er i livet, men ser ut til å ha en topp ved unge voksne (Haartsen & Thissen, 2013).

2.3 Rural idyll og dull

Bildet av det rurale livet har forandret seg over tid. Barn og ungdom som bor der har ulik kunnskap og erfaringer rundt livet på bygda enn de som har bodd hele livet i byen (Haugen & Villa, 2006, s.183). Dermed vil bilde man har av bygda variere alt etter hvem du spør. I tidligere stedsforskning har *rural idyll* og *rural dull* blitt populære diskurser å bruke når man skal beskrive landsbygda (Rye, 2006; Matthews et al, 2000). Begrepene står i kontrast til hverandre, og er med på å beskrive de positive og negative sidene ved en rural tilværelse. I videre utbredelse av begrepene "rural idyll" og "rural dull" har jeg valgt å bruke Ryes (2006) forståelse.

Rye (2006) deler aspektene ved denne idyllen inn i tre hovedkategorier: *naturen*, *sosial struktur* og *roen*. Naturen ser ut til å være det mest fremtredende trekket ved det landlige. Tilgangen til natur og vakre omgivelser blir ofte verdsatt positivt og ettertraktet.

Sosial struktur handler om fellesskap, det faktum at "alle kjenner alle" og "trygghet". Følelsen av at samfunnet er sterkere knyttet sammen og at folk ser ut til å være nærere hverandre.

Den siste kategorien i beskrivelsen av rural idyll er som nevnt roen som handler om stillheten og det fredelige livet på landsbygda som står i kontrast til rastløsheten i byen (Rye, 2006). Med

bakgrunn i disse tre kategoriene koblet til rural idyll skal jeg videre presentere tidligere forskning som er gjort av ungdom/unge voksne i forestillinger av bygda.

Naturen ble som tidligere nevnt sett på som det mest fremtredende trekket ved det landlige livet (Rye, 2006). Utkantkommuner har tradisjonelt sett gjerne markedsført seg som et sted hvor man finner fin natur og friluftsliv, og sansen for natur og friluftsliv har vært med å prege det som blir ansett som det gode liv i flere generasjoner (Baldersheim, 2014). Baldersheim (2014) finner videre i sin undersøkelse at naturtesen stemmer, hvor det kom frem at nordmenn setter pris på et hjemsted med tilgang til natur, ren luft og friskt vann. Orderud (2003) har like funn i sin undersøkelse på ungdom, hvor så mye som 90% av respondentene ser på naturen som positiv, og hvor 64% av de spurte så på lett tilgang til naturen som en god egenskap for et godt bosted. Bjaarstad (2003) har gjort en undersøkelse på Oslo-ungdommer hvor naturen ofte blir et tema når de beskriver bygda hvor landskap og dyrking av jord blir forbundet med stedet. Osloungdommene ser også for seg at menneskene på bygda benytter seg av ressurser direkte fra naturen og er selvforsynte i matvegen, hvor det naturlige bidrar til å gjøre folkene friske og sunne.

Sosial struktur rommer som tidligere nevnt fellesskap. Følelsen av å være del av et fellesskap er en viktig faktor for trivsel og tilhørighet. Fellesskapsfølelsen på bygda kan virke å være større enn i byene. Det velkjente "alle kjenner alle" kan være en faktor til det. Hvor man i byen blir en av mange, har innbyggerne i mindre lokalsamfunn som bygda en viss oversikt over hverandre og hvem som bor der (Haugen & Villa, 2006). Lima & Slagsvold (2009) har sett på det gode nabolaget, og funnet ut at flere opplever samhørighet og tillit i nabolag på bygda enn i byene. Selv om nabolag ikke står like sterkt i forhold til sosial kontakt som før siden vi er mer mobile i den grad at vi selv velger hvem vi vil omgås med er et godt nabolag fortsatt viktig for følelsen av trygghet, fellesskap og tilhørighet. Blant annet har de funnet ut at det er en sammenheng mellom kommunestørrelse og naboskapsintegrasjon. I de minste kommunene opplever fire av fem høye naboskapsintegrasjoner, mot en av fire i de største byene. Samtidig opplever et klart flertall at de er på hils med de fleste eller mange og at de slår av en prat i ny og ned (Lima et al. 2009).

Haugen & Villa (2006) har i sin forskning undersøkt 17-18 åringers forståelse av de positive og

negative sidene ved det rurale. Kvaliteter innenfor det sosiale blir verdsett, for eksempel at alle kjenner alle, hjelper og ser etter hverandre. I tillegg til at det er mer kontakt mellom slektninger, naboer og på tvers av generasjoner. Følelsen av trygghet blir også tatt opp i undersøkelsen, hvor det var en felles konstruksjon at en oppvekst i rurale strøk førte til at man i ungdomsårene var skjermet for risikoer som er knyttet til et urbant liv. For eksempel opplevde de mindre narkotika, kriminalitet og mindre risiko knyttet til det rurale (Haugen et al. 2006: 187).

Det siste aspektet innenfor Ryes (2006) inndeling av rural idyll inneholder oppfattelsen av roen og stillheten. Bygda oppleves som et sted med mindre stress, lyder, lite trafikk og kø (Haugen et al. 2006: 185). Fravær av lyder, stress, farlige situasjoner og mindre kø i trafikk og butikker nevnes som faktorer for at livet på bygda oppleves fredfullt og rolig. Det oppleves som en motsetning til byens stress, jag og utrygghet (Villa, 1999). Samtidig viser hennes undersøkelse at roen også kan knyttes til ønske om å ha oversikt over de rundt, i form av venner og familie, samtidig som det er mulig å opprettholde en viss avstand i form av mindre tetthet og som Villa (1999) nevner, en respekt for andres behov for fred og ro som kan hindre spontane besøk.

Ruralt dull blir sett på som motsetningen til rurale idyll. "Dull" blir knyttet til de negative bildene ved bygda. Tanker om at bygda er kjedelig, mangel på muligheter og store avstander blir blant annet sett på som kontraster til the rural dull (Rye, 2006). Når man snakker om the rural dull er det som oftest begrensningene livet på bygda gir som blir nevnt. Disse begrensningene er gjerne de elementene man får ved et urbant liv. Hvor det er større tetthet, flere muligheter i forhold til møteplasser, butikker og kultur, en større diversitet av mennesker i tillegg til utdannings- og yrkes muligheter. I undersøkelsen til Baldersheim (2014) ble respondentene spurt om hvilke egenskaper de savnet ved bostedet. Her ble de urbane stedskvalitetene fremtredende, som et spennende uteliv, gode utdannings- og kulturtilbud og mulighet til å treffe nye mennesker (Baldersheim, 2014). I tillegg til de "manglene" som oppleves ved å bo på bygda viser også tidligere undersøkelser til at det er visse særtrekk ved mindre steder som kan være forklarende for at bygdeungdommer ønsker seg vekk. Blant annet i Haugen og Villa (2004) som viser til det rurale som begrensende og kontrollerende. Spesielt blir sladder i stor grad er assosiert med landlige områder, som kan sees som en konsekvens

med et lite samfunn hvor alle kjenner alle. Ungdommene i undersøkelsene til Haugen og Villa (2004) opplevde at spesielt den eldre generasjonen på bygda var mindre tolerante for forskjeller enn folk som bor i byen.

2.4 Det tradisjonelle og moderne- *gemeinschaft* og *gesellschaft*

I sosiologien har det tidvis vært en bevisst tanke rundt forskjellene som ligger i by og bygd. Selv om det har blitt argumentert mot at skillelinjene mellom by og bygd gradvis har blitt mindre (Flø, 2010) har Bæck (2004) kritisert et manglende fokus på bygd og by forskning. En av de kjente innenfor den sosiologiske konseptualiseringen av forskjellene mellom bygd og by er tyske Tönnies sine konsept om *gemeinschaft* og *gesellschaft* (Tönnies & Harris, 2001). Begrepene tar for seg de positive og negative aspektene ved by og bygd som beskriver forskjellene mellom dem. Ifølge Tjora (2020) handler *Gemeinschaft* om et samfunn preget av fellesskap og familiære bånd som er bundet sammen av kjærlighet og respekt. Samtidig som det baseres på stedstilhørighet. *Gesellschaft* beskrives derimot som et samfunn hvor fellesskapsfølelse ikke gjør seg like gjeldende. Samfunnet vil være preget av egeninteresse og mer upersonlige bånd mellom mennesker. Vi kan se de to ulike samfunnene opp mot det tradisjonelle og moderne, hvor *gemeinschaft* bærer tradisjonelle preg og trekkes mot bygdesamfunn, mens *gesellschaft* i større grad har moderne og urbane trekk.

Tönnies teori kan brukes til å forstå hva det er som binder folk sammen på ytre og indre plan. I et tradisjonelt samfunn som *gemeinschaft* representerer er medlemmene bundet sammen gjennom fellesskapet som er forankret i stedstilhørighet (Wetlesen, 2014: 57). *Gemeinschaft* kobles gjerne til bygder eller mindre lokalsamfunn, men er også gjeldene i hjemmet, mellom venner og naboer (Tönnies & Harris, 2001). I takt med at samfunnet har gjennomgått en modernisering innebærer det at det tradisjonelle fellesskap gjennom stedsforankring og slektskap har blitt svekket (Wetlesen, 2014: 58). I likhet med *gemeinschaft* er *gesellschaft* likt ved at mennesker lever fredlig ved hverandre. Forskjellen er at i *gemeinschaft* holder menneskene sammen til tross for ulikheter, og i *gesellschaft* holder de seg separate til tross for likheter (Tönnies & Harris, 2001). I et moderne bysamfunn som *gesellschaft* representerer vil det være separate individer som jobber for samfunnet og hvor goder blir nytt alene (ibid.)

De ulike stedene bygd og by representerer ulike egenskaper som ofte blir ansett for tradisjonelle og moderne kvaliteter. Berg og Lysgård (2004, s.73) har forklart de dominerende forestillingene om bygd og by ut fra fire kategorier som de har valgt å kalle det *tradisjonelle* og *moderne*, i tillegg til den *idylliske bygda* og *fæle byen*. Det er dette bildet som ofte blir frontet gjennom media og når flytting skal forklares. Her blir gjerne bilde av bygda som tradisjonell frontet negativt hvor den tradisjonelle bygda blir vist som kjedelig, med likhet og sterk sosial kontroll i tillegg til et smalt vare- og tjenestetilbud. Den moderne byen blir derimot gjerne vist som et sted med spenning, mangfold, stor takhøyde og med et bredt tilbud av varer- og tjenester (ibid.). Bæck (2004, s.101) tar opp mer positive kvaliteter ved den tradisjonelle bygda som trygghet og nærhet, åpenhet og naboskap, mens byen tilbyr fart og spenning, utfordringer og individualitet. Mens på den negative skalaen for bygda finner vi egenskaper som stasjonær, transparent og begrensende, og i byen vil negative beskrivelser være ensomhet, upersonlig og utrygt.

2.5 Migrasjon- flykten fra landsbygda

Migrasjon og mobilitet er med på å prege vårt samfunn. Folk flytter fra et sted til et annet, både innenlands (intern migrasjon) eller utenfor landegrensa og mellom land (internasjonal migrasjon) (Villa, Valestrand & Rye, 2023). Migrasjon som begrep beskriver flytting og bytte av bosted, hvor noen flytter for noen år og noen for resten av livet (ibid.).

I moderne ruralforskning på migrasjon blir tre utslagsgivende faktorer på makro-nivå nevnt for å forklare migrasjonen på ungdom fra rurale områder (Rye, 2011). Først og fremst er vi i dag mer mobile- både fysisk, økonomisk og sosialt enn hva de tidligere generasjonene var.

Distansen mellom landsbygd og senter har blitt dramatisk redusert, og en reise inn til mer sentrale strøk er ikke lenger en reise inn til "ukjent verden". Samtidig er det allerede mange som har reist før dem. For det andre er migrasjonsfenomenet fra bygd til by knyttet til et samfunnsperspektiv som har en økt etterspørsel etter utdanning. Flere vil ha, og samtidig trenger høyere utdanning for å realisere yrkesdrømmen, samtidig som universitetene er plassert i større sentrum. Staten åpner også opp muligheter for ungdom ved å gjøre det økonomisk mulig å ta utdanning langt unna hjemmestedet. I tillegg har byene et langt større tilbud for jobbsøkere enn det bygdesamfunn kan tilby, som fører til at flere av de som drar fra

periferien blir i sentrum (Ibid.). Den tredje faktoren baseres på individualisering. Siden vestlige forhold ikke bare åpner opp for, men i økende grad krever at mennesker tar ansvar for sine skjebner og blir “forfattere av sine liv”. Haugen & Villa (2006, s.182) peker på utdanning og yrkesmuligheter som den mest fremtredende grunnen til migrasjon blant ungdom. I tillegg til mangel på underholdning og fritidsaktiviteter, samt et snevert sosialt miljø.

Når flytteprosesser blir studert handler det om blant annet karaktertrekk ved de som flytter. Begrepet “push and pull” viser til faktorer som gjør at man trekkes vekk fra nåværende bosted, og faktorer som trekker mot et annet bosted (Danielsen, 2006). “Push-faktor” viser til negative faktorer som kan føre til fraflytting, mens “pull-faktorer” er positive faktorer som drar til seg folk og fører til tilflytting. Hvilke faktorer som anses som positive og negative vil variere fra person til person (Hagen-Zanker, 2008). Eksempler på “push-faktorer” kan være at det ikke er mulighet for utdanning, dårlige boforhold eller ingen nære relasjoner, mens “pull-faktorer” kan være jobbmuligheter, attraktive klima eller slekt/venner (Olsen, 2018).

Eli Fosso mener at det i dag er likså relevant å studere og forstå flytteprosesser ut fra teorier om menneskers liv (Fosso, 2004). Bakgrunnen for flytting bør ikke bare ses på med utgangspunkt i forklaringer om å flytte for å ta utdanning og få seg jobb, men bør bli sett på med utgangspunkt i de relasjonelle prosessene som flytting blir en del av (ibid.). For mange unge er det å flytte bort fra sitt eget hjemsted sett på som en normal og forventet skritt for å kunne nå lengre i forhold til sosiale og yrkesmessige utsikter, hvor det kan bli utviklet en flyttekultur hvor det å komme seg bort fra hjemstedet blir ansett som en måte å komme seg videre i livet (Riethmuller et al 2021). Fosso (2004) argumenterer for at måten unge utflyttere snakker og karakteriserer “seg selv” og “andre” kan gi viktig informasjon i forståelsen av unges flyttehandlinger. Hvor man vil hen i livet i form av hva man vil oppnå, hvem man vil bli og ikke, hvem man er lik (oss) og ulik (dem) blir sett på som sentralt i flyttingen. Bæck (2004) har i sin undersøkelse funnet ut at ungdom uavhengig av hvor de kommer fra hadde like skjema for hva de anså som et godt hjemsted, og disse skjemane var dominert av elementer fra et urbant levested. Bæck (2004) fant også ut at ungdom fra rurale områder var mer tilbøyelig for å flytte enn elever fra urbane områder. Resultatene i analysen til Bæck (2004) indikerer at en stor del av elevene i hennes undersøkelse ønsker å identifisere seg med byen og urbane verdier. Det

viser til at bylivet blir ansett som mer attraktivt og kan gi noe essensielt som skiller seg fra livet i bygda.

2.6 Stayers

Selv om vi opplever en økt migrasjon i takt med sentralisering hvor mange velger bort livet på bygda er det fortsatt noen som velger å bli igjen. For mange kan hverdagslivet være preget av immobilitet som kan beskrives med stedfasthet (Villa et al, 2023). I dagens moderne samfunn kan man finne forestillinger om *de som flytter* og *de som blir igjen*, hvor søken etter å bli noe i livet innebærer å reise vekk og det å bli værende representerer “å gro fast” med “ingen fremtidsmuligheter” (Fosso, 2004). Men til tross for at det er mange som velger å dra fra bygdene, utgjør de immobile/bofaste en vel så stor andel som fraflytterne (Rye, 2006).

Mata-Codesal (2018) bruker tre ulike begreper for å identifisere de immobile. Den første handler om “Desired immobility” hvor individer både har ønske og evne til å bli. Den andre kaller han “Involuntary immobility” som handler om at det ligger et ønske om å forlate, men en manglende evne som gjør at man blir værende. Den siste typen heter “Acquiescence immobility” som handler om at man ikke har klare ambisjoner om å bli eller dra, og som er likegyldig til begge deler. Stockdale & Haartsen (2018) nevner at det finnes mange ulike typer immobile, og at vi må anerkjenne at det å bli værende på samme sted kan være/er et bevisst valg mennesker gjør. Vi må derfor begynne å tolke immobilitet i en positiv retning, og ikke se på det å bli igjen som “å gro fast”. Erickson, Sanders & Cope (2018) har i sin undersøkelse sett på de som blir igjen, og var kritiske til måten de som blir igjen ble omtalt:

.... If we allow for staying to be a deliberate choice that individuals make in light of the variety of desires and goals that they have for their lives, the assumption that high attachment and low satisfaction marks being stuck may not be correct. Instead of being stuck, attachment to a community would mark a genuine evaluation of how one feels about the place they live (s.9).

I stedet for å anta at det å være bofast betyr at man står fast, kan det heller bety at det er slik menneskene ønsker å leve livet sitt. Å flytte ut av et samfunn trenger ikke å bety at man får ønskene oppfylt. Mennesker har ulike ønsker og tanker for hvilket liv de vil leve, og hva det er vil variere fra person til person. Det viser seg dog at sterk tilknytning til sitt eget hjemsted er

sentralt for et liv i samme område, hvor blant annet vennskap og familiebånd vil ha noe å si for om mennesker ønsker å bli eller flytte på seg (Riethmuller et al, 2021).

3. Metode

3.1 Innledning

I dette kapitlet vil jeg presentere metode og metodiske valg som er gjort knyttet til min studie. Med tanke på at studien er basert på en kvalitativ analyse med innsamling av elevtekster vil objektivitet være utelukket, noe som heller ikke vil være et mål. Det blir gjort subjektive fortolkninger underveis, og dette kapitlet vil være sentralt for å vise valgene som er gjort.

3.2 Samfunnsvitenskapelig metode

Forskning handler om å utvikle ny kunnskap. Samfunnsfaglig forskning har sitt fokus på å bidra med kunnskap om hvordan virkeligheten ser ut. Ifølge Johannessen et al. (2016) dreier samfunnsvitenskapelig metode seg om prosessen for å få informasjon om den sosiale virkeligheten, og hva disse funnene kan fortelle oss om samfunnsmessige forhold og prosesser. Virkeligheten består av uendelig med mennesker, samhandlinger, erfaringer og fortolkninger (ibid.). Som forsker kan man bidra med ny kunnskap på ulike måter. Man kan utvikle ny kunnskap ved å undersøke et tema hvor det finnes lite forskning, man kan bruke en annen forskningsmetode enn det som er gjort tidligere eller man kan bruke andre teoretiske perspektiver som gir rom for å fortolke et fenomen på en ny måte (Gleiss og Sæther, 2021, s.13). I min forskning rundt bosted og fremtidige livsvalg har det tidligere i stor grad blitt forsket på elever i slutten av ungdomsskolen eller videregående. Mitt bidrag i forskningen vil derfor være å sette fokus på elever på barneskolen hvor det tidligere har blitt gjort mindre forskning. Dette valget gjorde jeg på bakgrunn av at jeg ville gi de yngre elevene en stemme, og det var interessant å se om de allerede ved barneskolen hadde gjort seg opp noen tanker om hvordan de så for seg fremtiden sin. Mine metodiske valg i forskningsprosessen vil videre i dette kapitlet bli forklart og drøftet.

3.3 Kvalitativ metode

I den samfunnsfaglige metodelæren finner vi et skille mellom kvalitative og kvantitative metoder. Under kvalitative data ligger interessen i å finne ut hvordan noe gjøres, sies, oppleves eller fremstår. Dette gjøres gjennom å beskrive, forstå eller fortolke den menneskelige

erfaringen. Det står i kontrast til kvantitativ forskning som interesserer seg mer i å finne ut av *hvor mye*, og tallverdien som gjør at man kan bearbeide data statistisk (Brinkmann & Tanggaard, 2019, s.11). Deltagernes *opplevelser og meningsdanning* står dermed i fokus i en kvalitativ forskning. For å få tak i menneskers opplevelser og tanker rundt fenomener bruker kvalitativ forskning myke data som tekst, samtaler, videoer og lignende i tillegg til nærhet til dem man forsker på (Johannesen et al, 2016, s. 33). Styrker ved den kvalitative forskningen er *fleksibiliteten og åpenheten*. En slik tilnærming gir mulighet og rom for å forandre og endre underveis, og i større grad la forskningsdeltagernes perspektiver styre undersøkelsen i andre retninger, og i utviklingen av kunnskap (Gleiss og Sæther, 2021, s.30).

Det grunnleggende perspektivet innenfor denne studien er det sosialkonstruktivistiske. Det blir av Tjora (2017, s.28) sett på som et perspektiv som søker å forstå hvordan enkelte tolkninger av virkeligheten oppnår dominans framfor andre på bakgrunn av sosiale prosesser. Det blir relevant i dette prosjektet ved at samfunnsmedlemmene, i dette tilfellet elevene, har skapt virkeligheter på bakgrunn av stedet de har vokst opp på, hvor enkelte perspektiver blir dominerende og gjeldende i deres samfunnskrets. Det faktum at ulike mennesker kan ha fullstendig ulike oppfatninger av "samme" fenomen kan forklares godt innenfor det sosialkonstruktivistiske perspektivet. Som i denne oppgaven kan sees i sammenheng med at elevene har ulike oppfatninger av bygd og by basert på hvor de selv har vokst opp.

3.4 Elevtekst

Ut ifra problemstillingen min som har fokus på elevenes tanker rundt nåværende og fremtidig bosted ble det naturlig å velge en kvalitativ retning. Jeg fant dermed ut at valg av metode for innsamling av datamaterialet skulle bli innsamling av elevtekster. Først og fremst er denne metoden ryddig i den grad at den ikke krever samtykke fra NSD. Siden datamaterialet ble skrevet for hånd ble det ikke mulig å identifisere elevene gjennom IP-adresse. Innsamlingen var i tillegg anonym og inneholdt ikke sensitive data som gjorde samtykke nødvendig. Ved innsamling av elevtekster får man også håndfaste data i form av skrift som ikke krever en transkribering av datamaterialet slik som for eksempel et intervju krever. Som forsker får man også nærhet til informantene, som man ofte får gjennom kvalitativ innsamling (Johannesen et al, 2016). Det muliggjør å observere hvordan innsamlingen går, og hvordan den utarter seg.

Tekster er en vesentlig del av vår kommunikasjon. Å kunne uttrykke seg skriftlig er en sentral del av skolegangen. I læreplanen står det oppnevnt som en av fire grunnleggende ferdigheter som favner alle fag (Utdanningsdirektoratet, 2020). Dermed er det å skrive noe elevene kjenner godt til. En annen styrke ved bruk av elevtekster er at elevene blir lite påvirket av omgivelsene rundt seg. Det er kun deres tanker som kommer frem, og de får mulighet til å uttrykke seg i den grad de selv vil. Begrensningen de møter ligger innenfor oppgaveformuleringene. Mange elever synes det er vanskelig å komme i gang med en skriveprosess uten gitte føringer for hva de skal skrive om, derfor var det etter min mening viktig å gi stikkord som de kunne velge å følge. Samtidig har en slik metode visse begrensninger, som jeg kommer til å diskutere i del 3.11 i metodekapittelet.

3.5 Utvalg

En problemstilling som søkte å finne ut av hvilken tanker mellomtrinns elever fra ulike geografiske steder har om sitt eget bosted satte føringen for utvalget mitt. Utvalget krevde en strategisk utvelgelse, hvor jeg måtte få tak i barneskoler fra både bygd og by. I og med at jeg var interessert i tankene fra elever både på bygda og i byen måtte jeg finne representanter fra begge hold. Jeg endte opp med deltagere fra tre ulike skoler som ligger i Midt-Norge. Det er verdt å nevne at hvis vi ser på Norge som en helhet, vil det finnes andre områder som for eksempel Nord-Norge som kan omtales som mer rural, avsides og med større avstander enn skolene i utvalget mitt. Hadde undersøkelsen vært gjennomført i Nord-Norge kan det tenkes at svarene ville vært annerledes da avstand til sentrum kan ende opp med å være betraktelig større enn mine utvalgte skoler.

Den første skolen ligger i landlige strøk, og er plassert i utkanten av en industribygd. Av de tre skolene i utvalget mitt kan denne skolen betraktes som den mest rurale. Selve bygda har i overkant av 200 innbyggere, og ligger i en kommune med en befolkning på ca. 15 000. Bygda har en sentrumskjerne med matbutikk, cafe og fotballbane. Husene er spredt utenfor sentrumskjernen, og landbruk er et vanlig yrke her. Den andre skolen i mitt utvalg ligger også under kategorien rural. Området tilhører en kommune med i underkant av 5000 innbyggere. Det er et område med mye landbruk, natur og avstander til hus. Forskjellen fra den første rurale skolen er at den ligger en halvtime unna et større sentrum, og jeg har dermed valgt å

kategorisere den som mindre rural enn den første skolen. Den siste skolen jeg fant ligger midt i sentrumskjernen, hvor elevene kommer fra det jeg vil beskrive som et sentralt og anerkjent strøk. Husene ligger tett i tett, og det finnes mange utdannings-, kulturelle-, og fritidsordninger der. Det er kort veg til sentrumskjernen som inneholder blant annet en mengde butikker, restauranter og kollektive tilbud.¹ Jeg fikk dermed tak i et utvalg som representerer ulike deler av det vi kan kalle ruralt og urbant, og som dermed har ulikt utgangspunkt i besvarelsen. I analysedelen har jeg valgt å slå sammen svarene til elevene fra bygdeskolene, da de begge representerer det jeg anser som ruralt.

I tillegg til at informantene måtte representere ulike deler av Norge var også alder et poeng i min utvelgelse. Valget mitt falt på elever fra mellomtrinnet. Dette valgte jeg med utgangspunkt i at de mest trolig ville være kjent med begrepene by og bygd, og siden jeg skulle samle inn elevtekster som var skrevet for hånd ville det mest trolig være enklere å tolke tekster skrevet fra elever på mellomtrinnet. Skole 1 som var den mest rurale skolen og som ligger i utkanten av en industribygd var en 7.klasse med 20 elever, skole 2 som også lå i rurale strøk i utkanten av sentrum var en 7. klasse fordelt på 2 klasser med 38 elever til sammen, og skole 3 som ligger i midt i byen var en 5. klasse fordelt på 2 klasser med 37 elever. På skole 2 og 3 var kjønnsdelingen relativ lik, mens på skole 1 var det flere gutter enn jenter. Til sammen fikk jeg samlet inn 87 elevtekster.

3.6 Forberedelse og gjennomføring

I forkant av innsamlingen ble det sendt ut passivt samtykkeskjema til foreldrene. Siden undersøkelsen ikke hadde noen form for sensitiv informasjon, ikke var direkte eller indirekte identifiserbar og opplysningene ikke ble lagret elektronisk var ikke forskningen meldepliktig og trengte ikke å gå gjennom NSD. På grunn av at det var barn som skulle delta i forskningen, er hovedregelen at foreldrene skal samtykke på vegne av barna (Christoffersen & Johannesen, 2012, s.43-45). Foreldrene fikk dermed tilsendt et samtykkeskjema hvor de ble informert om

¹ Informasjon om de ulike stedene er funnet på Statistisk Sentralbyrås kommunedata (2023): <https://www.ssb.no/kommunefakta>

prosjektet, og hvor de fikk valget om å reservere elevene fra å delta. Skrivet var kortfattet, og hvis foreldrene var interessert hadde de mulighet til å få tilsendt mer informasjon.

Elevtekstene som skulle bli samlet inn besto av fire deler. Den første delen handlet om *bosted nå*, hvor elevene skulle skrive om hva de likte/ikke likte med nåværende bosted, hva de likte å gjøre på fritiden og hvorfor/hvorfor ikke det er et fint sted å bo. Denne delen var ment for å få en forståelse av hvorvidt de trivdes på sitt eget hjemsted, og om de følte stedet hadde noen mangler eller ikke. I den andre delen skulle elevene beskrive livet sitt 20 år frem i tid. De skulle skrive om hvor de trodde de kom til å bo, hvem de tror de kom til å bo med, og hva som var viktig når de i fremtiden skulle velge et hjemsted. Tanken bak denne delen var å finne ut om elevene så for seg å bo på samme sted, eller om de så for seg å flytte. Dette var en interessant del av undersøkelsen, som sa noe om hvorvidt de trivdes på nåværende sted eller kunne tenke seg noe annet. I den tredje delen skulle de sammenligne bygd/by, og skrive noe om hvordan de tror de har det på de ulike stedene. Hva gjør de, hva spiser de, hvordan kler de seg og hvordan bor de. Denne delen var ment for å se om det lå noen fordommer i grunn, og hvordan de oppfatter de ulike stedene i forhold til hverandre. Det ble også relevant for å forstå hvorfor/hvorfor ikke hjemstedet var foretrukket over det andre stedet. I det siste spørsmålet skulle de også sammenligne bygd og by, men her skulle de skrive om hvor de tror det var best å bo. Bakgrunnen for dette spørsmålet var å finne ut hvilket syn elevene hadde på de ulike stedene, og hvordan de så på sitt eget bosted opp mot det andre. Samlet sett fikk jeg god innsikt i elevenes tanker rundt by- og bygd- perspektivet, og hva som ble vektlagt som positivt/negativt med begge steder.

Innsamlingen fant som tidligere nevnt sted på tre skoler som hadde ulik geografisk plassering i Midt-Norge. Det ble satt av en skoletime til gjennomførelsen. Jeg var til stede på to skolen 2 og skole 3, mens innsamlingen som foregikk på skole 1 ble gjennomført av klassens kontaktlærer. Selv om jeg ikke var til stede på skole 1 som var den mest rurale, fikk lærer tilsendt et manus med viktig informasjon om hva som skulle bli sagt i forkant av gjennomførelsen. Dette skrivet var identisk med de punktene jeg sa i forkant av mine gjennomførrelser. Før innsamlingen begynte ble elevene gitt korte og konsise instruksjoner om hva som skulle foregå. Her ble det spesielt lagt vekt på at jeg ønsket å høre deres tanker rundt tematikken, og at det ikke var noe

rett og galt. De ble også bedt om å ikke samarbeide med elevene rundt. Det ble tydelig nevnt at ingen av deres lærere eller andre voksne skulle få tilgang til svarene, og det de svarte hadde ingen konsekvens på noen måte. De fikk tydelig beskjed om at det var helt frivillig å delta, og at de som ikke ville bli med i undersøkelsen heller kunne gjennomføre andre oppgaver. Elevene ble også instruert i at de ikke skulle skrive navn, siden anonymitet var viktig. Det eneste de ble bedt om å gjøre var å krysse av for kjønn.

Elevene besvarte oppgavene i ulik grad. Noen var opptatt av å bli fort ferdig, mens andre tok seg god tid og satt timen ut. De som var tidlig ferdig ble bedt om å se over en gang til, og at de gjerne kunne utdype der jeg så at de enten hadde gått fort gjennom eller hadde gitt et kort svar. Jeg la ikke stort press på at de skulle skrive mest mulig, men heller svare ut fra beste evne rundt spørsmålene. Etter datainnsamlingen begynte arbeidet med å analysere datamaterialet for å finne mening i tekstene.

3.7 Innholdsanalyse

Innholdsanalyse blir av Bakken og Andersson-Bakken (2021) beskrevet som en velegnet metode for å gi en systematisk oversikt over meningsinnholdet i et tekstmateriale. Innholdsanalyse fokuserer i hovedsak på innholdet i tekstene, og ikke den strukturelle eller språklige uttrykksformen som man ofte har fokus på i for eksempel en diskursanalyse. Klaus Krippendorff definerte innholdsanalyse som *en metode for å trekke reproducerbare og valide slutninger fra tekster og til den konteksten der de blir brukt* (Krippendorff, 2004, s.18). I hans definisjon finner man flere kjennetegn ved en innholdsanalyse. Blant annet at det er en metode ment for tekster hvor fremgangsmåten skal være så tydelig beskrevet at det vil være mulig å komme frem til samme funn og at forsker trekker slutninger fra tekstene og til konteksten de blir brukt (Bakken & Andersson-Bakken, 2021).

Historisk sett ble innholdsanalysen tatt i bruk i kvantitativ forskning, der man teller hyppigheten av ulike innholdskategorier i en eller flere tekster. Men den har også utviklet seg som en metode innenfor kvalitativ forskning (Fauskanger og Mosvold, 2014, s.79). I den kvalitative retningen brukes innholdsanalyse for å kunne kategorisere og tolke innholdet i teksten. Krippendorff (2004) mener at det vil være problematisk å skille mellom kvantitative og

kvalitative innholdsanalyser, i og med at forskerens tolkning alltid vil ligge til grunn for å finne et bestemt meningsinnhold. På bakgrunn av metodevalg og problemstilling i min forskning vil det favne liten tvil om at studiens fortolkende innholdsanalyse vil regnes som kvalitativ.

En kvalitativ innholdsanalyse blir sett på som en systematisk tilnærming til å kunne identifisere og klassifisere innholdet i datamaterialet (Berg & Lune, 2012) som i dette tilfellet består av tekst hvor meningen ligger i setninger og ord. Det finnes mange tilnærminger i innholdsanalyse. Jeg skal nå ta for meg tre tilnærminger som jeg brukte for å finne mening i tekstmaterialet mitt.

Disse tre blir kalt *summativ*, *konvensjonell* og *teoridrevet* innholdsanalyse. *Summativ* innholdsanalyse handler om å legge fokuset på hvordan ord forekommer i bestemt kontekst, og for eksempel hvor mange ganger et bestemt ord blir nevnt (Fauskanger & Mosvold, 2014, s.130). Gjennom en slik runde kan det oppdages tendenser i datamaterialet som er verdt å undersøke videre samtidig som datamaterialet blir redusert. *Konvensjonell* innholdsanalyse brukes for å utvikle kategorier induktivt ved å knytte sammen koder (Hsieh & Shannon, 2005). Kategoriutvikling ved en induktiv fremgangsmåte betyr at kategoriene utvikles ut fra selve tekstmaterialet som blir analysert (Bakken et al. 2021). *Konvensjonell* innholdsanalyse blir tatt i bruk i studier der målet er å kunne beskrive et fenomen for å få bedre forståelse av det (Hsieh et al. 2005). Og i min analyse var dette tilfelle hvor jeg var nødt til å anvende mer enn hva summative analysene kunne gi alene. Den *teoridrevne* innholdsanalysen handler om å utvikle de analytiske kodingskategoriene fra eksisterende teori (Fauskanger et al. 2014). Her knyttes kategoriene sammen med relevant teori fra emnet, som er med på å bygge opp under de funnene man har trekt ut fra den summative og konvensjonelle innholdsanalysen.

Koding og kategorisering blir sett på som selve kjernen i den kvalitative analyseprosessen, hvor man i første omgang starter med en prosess som omtales som "åpen koding". I starten av analyseprosessen satt jeg med en mengde tekst som skulle systematiseres. For at jeg skulle få oversikt over innholdet og klare å kategorisere og kode måtte jeg finne et system. Jeg valgte å ta i bruk excel-ark for hver skole, hvor et ble notert som "eget hjemsted" og det andre ble "annet bosted". Jeg skrev ned alle ord som hadde mening i forhold til innsamlingen og noterte samtidig hvor mange ganger disse ordene ble nevnt av de ulike kjønnskategoriene (jenter, gutter, vet ikke). Her ble den summative analysen brukt. På dette tidspunktet satt jeg igjen med

hundrevis av koder. Videre brukte jeg farger for å kategorisere. For eksempel samlet jeg alle adjektivene som ble brukt til å beskrive eget hjemsted, og laget meg kategorier ut fra dette. Her ble den konvensjonelle analysen tatt i bruk. Ut ifra alle kategoriene som ble dannet i denne prosessen var det fortsatt nødvendig å snevre ned til et mindre antall. Ut ifra kodene som lå under nåværende kategorier koblet jeg dem sammen og utviklet nye kategorier induktivt. Jeg dannet altså nye kategorier ut ifra empiri for å skape mening. For eksempel “ruralt idyll” og “ruralt dull” hvor mange av kodene kunne kobles sammen. Dette er eksempel på den teoridrevne innholdsanalysen, hvor jeg hadde klart å knytte sammen funnene til få kategorier ut fra tidligere teori.

Excel som verktøy ble nyttig for å rydde og sortere i en mengde ord, hvor jeg også kunne gå tilbake for å hente ut opplysninger når det skulle være nødvendig. Kodene og kategoriene som ble dannet ble selve grunnlaget for denne forskningen, og er svært sentral i analyse og drøftings-prosessen. Videre i denne oppgaven skal jeg presentere mine funn ut ifra kategoriene som ble laget. Jeg vil presentere ord og sitater som ble brukt for å gi de utvalgte kategoriene mening. I denne delen vil det bli gjort en deskriptiv analyse, hvor jeg videre i kapittel 5 vil drøfte funn opp mot teori.

3.8 Forskning på barn

Min forskning har som tidligere nevnt hatt barn som informanter. Det skiller seg ut fra tidligere forskning rundt samme tematikk hvor det i hovedsak har vært unge voksne som har blitt brukt (Rye, 2006; Bæck, 2004; Gulløv & Gulløv, 2020). Det blir argumentert for at forskning på barn potensielt er annerledes enn forskning på voksne av den grunn at barn innehar en marginalisert rolle i et “voksent samfunn” (Punch, 2002). Selv om det i denne sammenhengen vil være relevante forskjeller som skiller barn fra voksne, som for eksempel at de har et begrenset vokabular og forståelse av ord, mindre erfaring og at de kan ha mindre fokus (Boyden & Ennew, 1997). Det kan tenkes at hvis jeg hadde hatt eldre informanter ville jeg opplevd større grad av refleksjon, drøfting og forståelse. Samtidig innehar også de en viktig stemme, hvor det å ta i bruk barn som informanter vil gi deres oppfatning og perspektiver rundt samfunnet og verden. Selv om voksne også har vært unge og tror de vet noe om det å være barn ser de nå barndom fra et voksent perspektiv (Punch, 2002). Selv om vi tror vi vet hvordan de tenker, er det ikke

nødvendigvis slik. Og med det som bakgrunn ser jeg relevansen av å gi barna en stemme rundt en tematikk som også omhandler dem.

3.9 Reliabilitet og validitet

Reliabilitet og validitet er to begreper som brukes for å kunne vurdere og reflektere rundt forskningsarbeidet som har blitt gjort. Reliabilitet omhandler kvaliteten i forskningsprosessen og hvorvidt undersøkelsen er til å stole på (Gleiss et al. 2021). Her vurderes forskningsprosjektet ut ifra om datamaterialet har blitt påvirket av måten det er samlet inn på, og om forskningsresultatet kan reproduseres av andre forskere (ibid.) Det er med andre ord viktig å vise til hvordan datamaterialet har blitt produsert, og om det er etterprøvbart for andre forskere når samme metode blir benyttet. Som forsker kan det være en fare for at vi påvirker respondentene under innsamlingsprosessen. De kan prøve å svare så rett som mulig, selv om de på forhånd blir gitt instruksjoner om at det ikke er noen rette og gale svar. I min innsamling var jeg tydelig på at de ikke skulle kommunisere med hverandre. Uansett merket jeg at flere snudde seg til sidemannen. Det kan ha vært med å påvirke svarene til flere av elevene. Selve metoden og gjennomføringen hadde vært fullt mulig å gjennomføre igjen, da innsamlingen av elevtekster gjør at oppgaven går av seg selv i større grad enn for eksempel et intervju gjør. Her har jeg som innsamler mindre å si for hvordan innsamlingen utarter seg enn hvis jeg skulle ha gjennomført en samtale. Hvor man velger å gjennomføre, og hvilke informanter man får tak i kan ha noe å si for svarene man ender opp med å få. Siden jeg endte opp med informanter fra ulike deler i Midt-Norge kan det tenkes at man får andre svar i andre deler av Norge. Jeg som forsker har også mine subjektive fortolkninger, både i innsamlingsprosessen og analyseprosessen. For å skape en slik troverdighet er det sentralt at forsker er så nøytral/objektiv som mulig (Tjora, 2017). Selv om jeg prøvde hardt å være objektiv, vil det alltid være deler av subjektive fortolkninger i analysen. Det jeg har valgt å legge fokus på er det ikke sikkert at andre forskere ville vektlagt.

Validitet handler om man i undersøkelsen har klart å måle det som var tenkt i utgangspunktet og om de innsamlede dataene har relevans for problemstillingen (Kvarv, 2021). Innsamling av datamaterialet er en prosess hvor man lærer underveis. Jeg oppfatter selv at svarene elevene ga på oppgavene førte til at jeg fikk mulighet til å utforske problemstillingen min. Selv om jeg

gjærne kunne tenkt meg å komme mer til bunn i flere av utsagnene til elevene, føler jeg at jeg har klart å tolke svarene dit elevene har tenkt det.

3.10 Kritisk blikk

Det finnes mange ulike måter å gjennomføre en forskning på, og som det meste er det fordeler og ulemper ved alt. Jeg valgte å gjennomføre innsamlingen ved bruk av elevtekster. Etter å ha gjennomført en slik metode ser jeg også flere ulemper. For det første er det slik at mange elever ikke er særlig glad i, og blir heller ikke særlig motivert av oppgaver de må skrive for hånd. Det observerte jeg også når de fikk beskjed om hvordan oppgaven skulle gjennomføres, hvor det var misnøye blant flere fordi de måtte skrive for hånd. Det kan ha medført at det var grupper av elever jeg ikke fikk innsikt i fordi de ikke er glad i å skrive, og fordi de kanskje opplever å ikke skrive så godt. Det faktum at enkelte blir lite motivert til å skrive kan ha ført til at flere gode poeng ikke ble nevnt eller kom frem. Jeg observerte at flere av elevene ville bli ferdige med oppgaven så fort som mulig. En annen ulempe er at jeg mister muligheten til å spørre videre hvis et godt poeng dukket opp. Gjennomfører man for eksempel et intervju vil man i større grad ha mulighet til å få bedre innsikt i poeng som dukker opp. En siste ulempe er at barneskoleelever kan ha en håndskrift som det er vanskelig å tyde når materialet skal kodes. Det kan i verste fall føre til gjetting i søken etter sammenheng. Jeg møtte heldigvis på få problemer med å tyde, men merket at tidsbruken ble betraktelig hevet når jeg fikk elevtekster med mindre god håndskrift. Personvern er også en viktig del av forskning. I min undersøkelse var det ikke nødvendig å søke til NSD, og det var heller ikke nødvendig å få samtykke av foreldrene. Av etiske grunner valgte jeg å gjennomføre et passivt samtykke, hvor foreldre kunne melde av barnet hvis de ikke ville at eleven skulle delta. En ulempe ved et passivt samtykke kan være foreldre som rett og slett ikke får med seg at det har blitt sendt ut. Siden de kun skulle gi beskjed hvis de ikke vil at barnet skulle delta kan det være at barnet deltok uansett.

4. Analyse

I analysen vil jeg vise til funnene i elevtekstene. Jeg har valgt å strukturere det slik at *bygdebarnas* tanker rundt kategoriene *rural idyll* og *urban dull* blir presentert først. Videre blir *bybarnas* tanker vist i kategoriene *rural ambivalent* og *urban ambivalent*. Sammen med kategoriene *moderne/tradisjonelt* hvor både tankene til elevene fra bygd og by blir vist, vil de

samlet sett vise til tankene elevene har rundt sitt eget hjemsted (bygd/by) og annet hjemsted (bygd/by) her og nå. Til slutt i analysen vil fokuset ligge på hvordan de ser for seg livet 20 år frem i tid, som blir presentert under kategoriene *bosted* og *yrke*. Her vil også funnene fra bygd- og by- elevene bli vist samlet slik som i tradisjonelt/moderne.

4.1 Bygdebarnas oppfattelse

I bygdebarns beskrivelse (som består av skole 1 og skole 2 som i oppgaven har blitt slått sammen) av sitt eget hjemsted er en fremtredende trend den positive holdningen de har til sin egen bygd. Beskrivelsene antyder en stolthet, og et eierskap til sitt eget sted, hvor fåtallet har negative assosiasjoner ved å bo på bygda. I motsatt ende når bygdeskoleelevene skal beskrive hvordan det er i byen finner jeg en mer negativt ladet trend. Flertallet ser ulempe med å bo i urbane strøk, og er lite positive i sin beskrivelse. Jeg skal nå presentere funn fra bygdebarna tanker, og har valgt å vise det frem under kategoriene "Rural idyll" og "Urban dull".

4.1.1 Rural idyll

I beskrivelsen av sitt eget hjemsted finner jeg som tidligere nevnt et stort flertall av positive tanker. Ord som "koselig", "trivelig", "fint/finere" og "fantastisk" går igjen når de beskriver området rundt seg. Samtidig beskriver de følelsen av å bo der som "fredelig", "avslappende", "trygt" og "rolig/roligere". De beskriver med harmoniske ord som også knytter seg til hva området gir dem. Slik som natur, mer plass og mulighetene til å være ute. Natur og uteliv er noe som stadig blir nevnt i deres beskrivelse, og jeg tolker det som at barna ser på det som en viktig del av hverdagen sin. Muligheten til å for eksempel kunne være ute i fin natur, gå turer, være ute, gå på ski, fiske og jakte. Samtidig er det flere som nevner at det er "lite bråk", som står i kontrast til bylivet. Det faktum at det er lite bråk henger sammen med at flere nevner at det ikke bor så mange folk der, ikke så mange naboer, at det ikke er like trangt og at det ikke er så mange biler som bråker.

I en beskrivelse fra en gutt på bygda beskriver han sitt hjemsted slik: "jakte, kjøre bil/traktor, være ute, spille og fjøsarbeid. Spiser kjøtt og god mat. Helt vanlige klær. Gjør nesten hva de vil". I beskrivelsen tyder det på at gutten opplever en frihet ved livet på bygda, hvor han knytter mulighetene til å kunne gjøre det han vil. Det han nevner som han liker å gjøre, som for eksempel å jakte, kjøre bil/traktor, være ute og fjøsarbeid er noe livet på bygda gir gutten

mulighet til. En annen beskrivelse fra en gutt var slik: "Rolig og fredelig. Fisking, akebakker og skoger", som også kan knyttes til livet på bygda som ofte har tilgang til natur og mindre tetthet.

Tilsvarende skriver en jente dette om sitt hjemsted: "På bygda er det litt mer rolig. Man kjører traktor og firhjuling rundt på gårdene sine og har mye felles man møter alltid kjentfolk og venner på nærbutikken". Hun opplever bygda som et rolig sted hvor man har mulighet til å for eksempel kjøre traktor og firhjuling på gårdene sine. Det kan tydes dit at gårdene har et stort nok område til akkurat disse to aktivitetene, som kanskje hadde vært vanskeligere og gjennomført i byen. Hun nevner også et moment som går igjen i flere av elevtekstene, som handler om fellesskap.

Ordet "venner" har gått igjen i store deler av elevtekstene, og i større grad til jenter fra bygda enn gutter. Et større flertall av jenter sier at de liker å henge med venner på fritiden, og selv om det blir nevnt at det er mindre folk på bygda gir ikke elevene inntrykk for at det er vanskelig å finne venner selv om. "Alle kjenner hverandre" blir nevnt opptil flere ganger, og jeg oppfatter at elevene ser på det i en positiv forstand. Ord som "godt miljø", "flere samlinger", "sosialt" blir nevnt. Hvor det tyder på at elevene oppfatter at livet på bygda gir positiv innvirkning på det sosiale miljøet, hvor folk omgås med hverandre.

I en beskrivelse av en bygdejente formulerer hun hjemstedet slik: "Det meste er bra her. Det er et veldig fint fellesskap og alle kjenner hverandre og sier hei. Jeg tenker at det er veldig fint å bo på en lokal plass med mye fellesskap. Der voksne er venner og barna er venner". Eleven oppfatter hjemstedet sitt som et sted hvor det er godt fellesskap både blant voksne og barn. Hvor hun er positiv til at alle kjenner hverandre og kan hilse. Dette idylliske aspektet ved den rurale tilværelsen gir også grobunn for et annet moment, som er trygghet.

Fellesskapsmomentet kan gi en følelse av trygghet. Samtidig viser flere av elevtekstene, og da spesielt jenter at man kan være seg selv på bygda. Det er ikke noe press ved å se bra ut. Det kan ha en sammenheng med det sosiale fellesskapet de føler på bygda. "Jeg føler ingen press til å se fin ut for å hente posten eller gå ut med søpla. Ingen bryr seg om du har en dårlig hår dag. Fint sted å bo fordi du kan gå for å hente posten i pysjamasen uten at noen bryr seg. Du kan være deg selv". Dette var beskrivelsen til en jente som opplevde at hun ikke trengte å forandre seg

når hun skulle ut av døra. Jeg tolker det som en form for trygghet ved at ingen vil bry seg hvordan hun fremstår.

4.1.2 Urban dull

Bygdebarna var generelt positive til sitt eget hjemsted, men når de skulle beskrive bylivet var de i større grad negative. Dette viste seg å være et gjennomgående funn, hvor både gutter og jenter var mer opphengt i ulempene ved det urbane liv, enn det som kan være positivt.

For det første blir ord som “bråk”, “lyder”, “støy” og “trafikk” brukt av flere i beskrivelsen av by. Det virker som det er en generell tanke om at bylivet byr på mer støy. Dette blir beskrevet både i form av trafikk, mennesker og måker. For eksempel beskriver en bygdejente byen slik: “Jeg synes det er dårlig å bo i byen fordi det er mye trafikk å lyder om kveldene”. Dette er noe hun virker å oppleve som negativt, og som står i kontrast til livet på bygda. Det kan også oppfattes som en gjennomgående tanker i og med at mange av besvarelsene nevner lyder og støy.

Et annet moment som kommer frem er tankene rundt tetthet. Byen virker å føles trang for elevene fra bygda. Det blir blant annet nevnt at “det er folk overalt”, og i flere tilfeller blir “lite privatliv” nevnt. Dette kan sees i kontrast med fellesskapet som blir nevnt i bygda. For en oppfattelse er at i byen kjenner de ikke hverandre. For eksempel blir det skrevet av tre jenter at “i byen kjenner man ikke hverandre”, “man har ikke like mye samhold” og “kjenner ingen rundt der de bor”. Det tyder på at de har en annen oppfattelse av det sosiale livet i byen enn det de har på bygda. I tillegg beskriver en gutt byen som “tett, vanskelig, dårligst”.

I kontrast til bygda hvor de opplever at de kan være mye ute, og oppfatter det som rolig og harmonisk ser de på bylivet som mer stressende og at lite av barns hverdag foregår ute. Det blir av flere nevnt at barn i byen leker inne. For eksempel “Det er ikke best å bo i byen fordi det er bedre på bygda. I byen er man nesten bare inne”. I en av beskrivelsene fra en gutt skriver han slik: “Barn leker inne. Jeg vil ut”. Det kan tyde på at bygdebarna knytter tetthet og folksomhet opp mot mindre frihet til å være ute, og at mye av tiden går til å være inne. Når de skriver om hva de tror de gjør går mange svar ut på shopping, butikker og senter. I tillegg blir byen sett på som mindre koselig og “styggere”. Det blir blant annet nevnt at de ikke har natur. “Er ikke så mye natur. Ukoselig”.

Oppfattelsen av utrygghet går også igjen i flere av elevtekstene. Ord som “kniver”, “kidnapping”, “selvmord” og “narkotika” blir nevnt her. Det virker som de har en opplevelse av at bylivet har et hardere miljø enn livet på bygda. For eksempel skriver en jente at ““I byen tror jeg det kan være litt skummelt å bo. Man vet aldri hvem som bor der og hvem som er der”. Svaret hennes kan knyttes opp mot fellesskapet som oppleves i bygda, hvor alle kjenner alle. Og hvor det i byen oppfattes motsatt som skaper en utrygghet. En annen gutt skriver slik: “byen er helt rævva. Byfolk går rundt med kniver og stjeler fra hverandre”. Et annet eksempel fra en jente lyder slik “tror ikke det er best å bo i byen. Liksom tenk om du blir kidnappet”. Det er tydelig at denne utrygge tonen preger flere av bygdeelevenes tanker rundt livet i byen.

4.2 Bybarnas oppfattelse

Bybarnas oppfattelse virker å være mer nyansert. Her ser jeg en større fordeling av de som ser fordelene, samt ulempene ved å bo i bygda og i byen. Jeg har derfor valgt å knytte deres svar opp mot kategoriene *urban ambivalent* og *rurale ambivalent* for å vise til mine funn fra bybarna. I motsetning til bygdebarna virker ikke bybarna å ha en like sterk tilknytning til sitt hjemsted. De er i større grad kritiske til sitt eget hjemsted, samtidig som de ser fordelene ved et urbant levesett.

4.2.1 Urban ambivalent

Idyll

Flere av bybarna beskriver sitt hjemsted som et fint sted å bo. Ord som “fint” og “bra” går igjen i flere av elevtekstene. Dette er gjeldende både for både gutter og jenter. For eksempel blir det av en jente beskrevet som “en fin plass der det er bra utsikt”. Det oppleves av flere at byen er et fint sted å bo. Det blir ikke satt i noen sammenheng, slik som av bygdebarna hvor natur, utsikt og plass ble sett på som faktorer for at bygda var fin. Bybarna nevner det som en faktor når de skal beskrive hva som er bra ved stedet de bor.

En gjenganger som går igjen, er tilgjengeligheten og muligheter man får gjennom å bo i byen. Det blir beskrevet mange ulike fritidsaktiviteter som stedet gir dem tilgang til. For eksempel de klassiske idrettene som fotball, håndball, basket og turn, i tillegg til klappskøyter, slalåm og ski. Samtidig nevnes kulturelle aktiviteter som piano, klarinett, teater og kor. Flere av barna opplever at en fordel ved livet i byen er “flere aktiviteter”. Blant annet blir det av to byjenter

beskrevet slik “jeg kan gå på hva jeg vil gå på, gå på fotballkamper”, og “mange flere ting jeg kan gå på på fritiden”. Det ser dermed ut som en oppfatning av byen er at mulighetene for ulike aktiviteter er større enn det oppfattes at det er på bygda. To av byguttene har en lik beskrivelse, hvor de blant annet skriver “det lever mange mennesker her, og man kan gå på nesten alle idretter”, og “det er bra at jeg får være med på aktiviteter”.

Tilgang til fotballbaner blir sett på som en stor fordel ved å bo i byen. Dette går igjen i flere av elevtekstene, og da spesielt til guttene. “Fotballbane” er dermed viktig, for eksempel opplever tre gutter det slik: “det er best å bo i byen fordi det er flere fotballbaner”, “jeg tror det er bedre å bo i byen der det er mange fotballbaner” og “byen er best fordi de har fotballbaner”.

Tilgjengelighet i forhold til nærhet blir også sett på som fordelaktig. Mange beskriver “venner” og “familie” som en viktig del av deres hverdag. Og det faktum at det ikke er så langt til venner blir positivt vektlagt. For eksempel blir det beskrevet av en byjente at “jeg har mange venner som ikke bor så langt unna”. Nærhet til butikker er også en fordel som blir nevnt av flere elever, og da spesielt av jentene. For eksempel “det jeg synes er bra med stedet er at vi kan gå til byen, og det er ikke så langt til butikken”. “flere shoppingsentre her” og “flere butikker i nærheten”. Det virker dermed som flere av bybarna opplever at det er flere muligheter i forhold til butikker, og at avstanden til butikkene er kort. Dette blir sett på som en positiv del av det urbane livet. De ulike delene som er nevnt under tilgjengelighet og muligheter kan også knyttes til friheten som kommer frem i det elevene nevner. Det at de har “muligheter” til å gjøre hva de vil, og tanken om at bylivet gir dem denne muligheten.

“Flere folk” og “mye folk” blir nevnt opptil flere ganger av byelevene. Dette blir av bybarna oppfattet som en positiv del av den urbane tilværelsen i byen. Det virker som en opplevelse de har er at flere folk tilsvarer flere muligheter. Her er det i langt større grad guttene som har nevnt mye folk, og det har i flere tilfeller vært nevnt i forhold til mulighetene ved å spille fotball. Et eksempel er “jeg tror det er best å bo i by fordi det er mange folk det er gøyere å spille fotball med mange folk og venner”. Det har også blitt nevnt i andre tilfeller, for eksempel “byen tror jeg det er gøyere fordi det er mye folk der”. I tillegg har en byjente svart noe tilsvarende “jeg kjenner mange. Det bor flere folk her”. Det ser dermed ut som det er en sammenheng med

mye folk og opplevelsen av at det skaper flere muligheter både gjennom muligheter til å møte flere venner og til å gjøre ting sammen.

Dull

Som tidligere nevnt viser funnene mine at bybarn også er kritiske til sitt eget hjemsted. Dette kommer til syne blant annet i bruken av ordene “støy” og “bråk”. Byen oppleves av flere som et bosted hvor det er mye bråk. Både på grunn av andre mennesker, trafikken og av bygging som foregår rundt der de bor. Dette virker å bli ansett som en negativ del av bylivet. Blant annet har det av en av guttene blitt nevnt “jeg tror det er best å bo i bygda, fordi det ikke er så mye støy”. Her blir støy nevnt som den eneste faktoren som gjør at elevene ser mer positivt på bygda enn byen. Andre elever nevner mer spesifikt hvilke type støy som gir en negativ effekt. Blant annet har en byjente skrevet “dårlig at jeg bor ved en skole og de elevene bråker mye”. En annen jente har skrevet “her er det mye kaos med biler, buss og tog. Nesten alltid biler som kjører”. Et siste eksempel knytter mye lyd opp mot arbeid rett ved huset “folk jobber rett der jeg bor di bomber vær dag (mye lyd)”. Det virker dermed som at “bråket” og “støyet” i byen oppleves negativt for flere av byelevene.

I tillegg til støy som en negativ del av bylivet peker også flere av elevene på mangler som en negativ del ved det urbane. For eksempel at det ikke finner noen skipark eller motorcrossbane i nærheten. Manglene er knyttet opp mot hobbyer elevene har, som ikke blir lagt til rette for i byen. I tillegg oppleves det at i byen er det dårlig utsikt og liten plass, noe som står i kontrast til hvordan bygda oppleves.

4.2.2 Rurale ambivalent

Ruralt dull

Når byelevene skal beskrive bygda er det delte meninger om hvordan de tenker at de har det der. Et moment som går igjen er at det oppleves som et sted hvor det er lite folk. Det oppleves derfor som negativt i den forstand at da har man mindre venner. “ikke like bra fordi det er mindre folk og mindre venner til å spille fotball”. “Lite naboer” blir også nevnt, som går under samme kategori. Det blir beskrevet som et sted som er “kjedelig” og “dårlig” som antageligvis knyttes opp mot at bygda har mindre folk og mindre tetthet enn de er vant med.

Det blir også beskrevet som et sted hvor det er mindre valg og mindre ting å finne på. “Jeg tror ikke det er så gøy å bo på bygda fordi det er mindre og at de har mindre valg”. Ord som “mindre tilgang” bli også nevnt, for eksempel at man har mindre tilgang til butikker og aktiviteter. “Ikke så mange butikker i nærheten og idretter i nærheten”. I tillegg oppleves det som at det er lang avstand til venner og familie, noe som oppleves negativt for byelevene.

Rural idyll

Samtidig oppleves bygda som en fin plass å bo for flere av byelevene. Det blir blant annet beskrevet som roligere, og et sted med mindre “støy”. Det virker å henge sammen med opplevelsen av at det er mindre trafikk på bygda. En av elevene har skrevet “jeg tror det er best å bo på bygda fordi det er ikke så mye støy”. En annen elev beskriver bygda som “roligere og mindre kaos”.

Tilgangen til dyr ser ut til å være en faktor mange byelever verdsetter. Å være blant dyr hele tiden, og spesielt hest er noe flere kunne tenke seg. “Det er koselig å de får være med dyr nesten hele tiden” og “jeg vil bo på gård sånn at jeg kan være med dyr hele dagen”.

I tillegg oppleves idyllen med natur og utsikt som en positiv oppfatning flere byelever har om bygda. For eksempel beskrives bygda som et sted med “bedre natur” noe som gjør det “koseliger”. Bygda blir også beskrevet som et sted med “bra liv”.

4.3 Moderne/tradisjonelt

Et gjennomgående mønster fra både bygd og by er oppfattelsen av at bylivet henger sammen med det moderne, mens bygdelivet ligger nærmere det tradisjonelle levesettet. Det kommer tydelig frem, både gjennom elevenes beskrivelser rundt mat, klær og hverdag.

I bygdebarnas beskrivelse rundt mat kommer det frem at de har tanker om at på bygda har de mulighet til en sunnere og bedre livsstil. Det blir nevnt opptil flere ganger at de spiser mer lokalt og hjemmelaget mat, mens de til kontrast opplever at bybarn spiser mer fastfood og mat fra restaurant. Når de skal beskrive hva de fra byen spiser går ord som “junkfood”, “fastfood”, “wolt” og “foodora” igjen. Det virker som de oppfatter at i byen velger de enkle løsninger, og til forskjell fra seg selv hvor mat blir laget hjemme bruker de i byen lite tid på mat. Dette kommer også frem når bygdebarna beskriver matvanene deres med “Mcdonalds” og “burgerking”. Det

kan også tyde på at de ikke oppfatter matvanene i byen som spesielt sunne.

I bygdebarnas beskrivelse av seg selv er det derimot motsatt. Her ser det ut som en mer typisk husmannskost hvor blant annet "fisk", "kjøtt" og "salat" blir nevnt. Det virker dermed som de oppfatter at det er en sunnere livsstil på bygda enn det er på byen. "Du kan leve et sunnere liv" og "de fleste spiser hjemmelaget mat" er blant annet eksempler fra elevtekstene til to bygdebarn.

Bybarna har en relativt lik oppfattelse av matvaner på by og bygd. Når de skal beskrive hva de selv spiser kommer matretter som "pizza", "burger", "sushi" og "biff" opp. De har også tanker om at "mat er rett ved". Det virker dermed som de oppfatter at mat er lett tilgjengelig. I likhet med bygdebarnas svar blir det også her nevnt fastfood-kjeder som "Mcdonalds" og "burgerking" samt at de nevner restaurant som et sted de spiser mat på. "I byen kan man bestille mat som kommer på døra, det kan man ikke på bygda".

Når bybarna skal beskrive hva de spiser på bygda virker det også som de oppfatter at de har et mer tradisjonelt kosthold. De beskriver kostholdet med "kjøtt", "fisk", "kjøttkake" og "grønnsaker". I tillegg har bybarna tanker om at på bygda så spiser de mat de har laget selv. For eksempel at der gror de poteter og grønnsaker, og får gratis egg. Et av svarene var "De fisker mye og lager mat for eksempel de gror poteter og grønnsaker".

Beskrivelsen av klær gir også indikasjoner på at de opplever at det er ulikt i bygd og by. I bygdebarna sine elevtekster viser det seg at de har tanker om at i byen bruker de i større grad "dyre klær" og "merkeklær". De opplever at i byen bruker de klær som "trender" og klær som er "mote". Det sammensvarer med at elevene tenker at de i byen bruker mye tid på shopping og i sentrer. "Jeg tror at i byen bruker man dyre klær og kjøper nye ting hele tiden" er et eksempel på det.

Når bygdebarna skal beskrive hvordan de går kledd på bygda har de derimot andre tanker. Her går ord som "billigere" og "vanlige" igjen. En annen beskrivelse som også har blitt nevnt flere ganger er "arvet klær". Det virker i tillegg som de har tanker rundt at på bygda kler man seg mer praktisk. Blant annet "arbeidsklær", "ull", "store klær". Det er store kontraster i måten bygdeelevene beskriver hvordan de går kledd på de forskjellige stedene. I byen har

bygdeelevene tanker om at de bruker mye penger på klær som er ny, mens på bygda arver de klær og går ofte i arbeidsklær.

Bybarna har også ganske lik oppfatning av klesvalg som det bygdebarna har. Når de skal beskrive hvordan de selv går kledd blir ord som "luksus" og "finere klær" nevnt. De nevner også ulike merker som "gucci", "adidas" og "nikey". "Det er mye mer butikker i byen så siste mote her" var et av svarene til en byjente. I tillegg var et svar "merkeklær og mye penger".

I beskrivelsen deres av hvordan de går kledd på bygda ser det ut som også de har en antagelse om at de går mer praktisk kledd. For eksempel blir det nevnt klesplagg som "regnklær", "fjøsdress" og "ullklær". De har også tanker om at klærne de bruker er "skitne" og "slitte". Eksempel på dette er "de kler seg nok i klær som kan bli skitne", "de går nok i litt slitte klær ikke siste mote liksom" og "har på klær slik at de ikke skal bli skitne". Svarene indikerer at disse byelevene knytter klesvalget til de på bygda opp mot arbeid utendørs.

Elevene fra byen sitter også med tanker om at de på bygda i større grad har et tradisjonelt levesett. Det kommer til syne gjennom beskrivelser som at de "bor på gårder", "fisker mye", "rir på hest" og "har kuer". Det blir også nevnt at de tror at de må "hjelpetil" mer på bygda enn på byen, noe som kan henge sammen med gårdslivet. I tillegg har de tanker om at på bygda er det mindre tilgang til strøm, hvor de beskriver bygd som et sted med "lite strøm" mens på byen har de mye. En elev har skrevet "jeg tror ikke det er så fint å bo på bygda, men jeg tror det er bedre å ha hytte på bygda".

Når byelevene skal beskrive seg selv beskriver de det som et mer moderne sted. De nevner butikker og shoppingsentre og et sted hvor det er siste mote. Et sted med "luksus" og som koster mye penger. Det oppleves som et sted med bedre tilgang til strøm, nett og teknologi. "Mer teknologi og flere aktiviteter her". Samtidig er det flere av elevene som opplever at i byen er de mer på nett. "Er nok sosial med å spille sammen", "i byen ser de nok mye på skjerm", "ser på telefon, Ipad og tv".

4.4 Framtid (om 20 år)

4.4.1 Bosted

Når elevene ble bedt om å beskrive sitt liv 20 år frem i tid var det veldig varierende hvordan de så for seg sitt fremtidige bosted. Et stort antall av elevene fra byskolen så for seg et liv i utlandet, som for eksempel England, Australia, USA osv. Flere av elevene grunnga drømmen om utlandet med været, størrelse og tanken om å leve av fotball. “Jeg ville bodd i England. Det er viktig for meg at det er fint å være der og at det er varmt” og “om 20 år vil jeg bo i England. Der vil jeg ha privat treningssenter og jobbe med fotball”. Tanken om å flytte over landegrensen var gjeldende for mange av byelevene. Det tyder på at steget ut fra Norge ikke føles så stort. Det kan tenkes at siden de lever i en relativt stor by med urbane trekk vil ikke steget fra Norge til utlandet føles så stort. Muligheten for å først dra til utlandet for å så å kunne dra hjem var også en drøm for en av jentene i byen. “I fremtiden håper jeg at jeg kan bli fotballspiller og bo i England. Når jeg blir 30 år håper jeg at jeg flytter tilbake til Norge og får barn”. Eleven ser dermed for seg å først flytte ut for å jage fotballdrømmen, for så å dra tilbake å etablere seg når hun blir 30.

Med unntak av fire elever som kunne tenkt seg å flytte til enten Oslo, bygda eller Frøya så resterende for seg en fremtid på samme sted. En stor andel av elevene kunne dermed tenke seg en fremtid videre i en by. For noen var det viktig at fremtidig bosted ga mulighet for fine hus, at stedet var fint, at familien var i nærheten og at det var mulighet for jobb. For eksempel: “ Det er viktig at det er et fint hus, at det ikke er bygda, at det er hage og ikke en blokk”, “jeg vil bo i et moderne hus. Jeg vil at huset skal ha mye liv” og “20 år frem i tid tror jeg at jeg bor i byen. Det jeg synes er viktig når jeg skal bestemme meg for en plass å bo er at det er fint, koselig og et praktisk sted å bo”. Det tyder på at elevene ser for seg at byen gir dem mulighet til å leve i et fint og moderne hus. Det var viktig for disse elevene at fremtidig bosted for eksempel skal være praktisk, ha mye liv og stor hage, som virket å være preferanser de kunne finne i byen.

Når det gjaldt elevene fra bygda kom det frem at et stort flertall så for seg en fremtid videre på samme sted som de bor nå, altså bygda. Flere begrunnet det med at de ville bo et sted der det var “fint” og hvor de kunne ha “stor hage” og “mye plass”. Andre syntes det var viktig med

“skog og mark”, “utsikt” og at det ikke var “langt unna familien”. For eksempel “Jeg bor på bygda. Viktig at det er et fint sted å bo og fin utsikt og ikke langt unna familien” og “Jeg vil bo ved siden av skog og mark altså på bygda”. Det er tydelig at disse elevene verdsetter de særegne kvalitetene bygda har å tilby som nærhet til skog og mark. Sosiale bånd som familie ble også viktig, hvor nærhet til familien var en grunn i seg selv til å se for seg en fremtid i bygda.

I tillegg var det flere av bygdebarna som kunne se for seg å ta over gården i fremtiden. Her var tilgang til gård, dyr og åker viktig for at de i fremtiden kunne leve som bønder.

For eksempel “Hjemme. Jeg vil jobbe som bonde. Det er viktig at det er åker”, “jeg bor på bygda. Viktig at det er på en gård” og “jeg bor på gård. Der har jeg hest, sauer, høner og kuer”. Dyr, gård og åker er sentrale elementer for å kunne drive det yrket. Noe de kanskje så for seg at ville bli problematisk å finne et annet sted enn på bygda. Dermed var nok bygda ansett som et godt alternativ for disse barna.

Samtidig var det noen elever som så utfordringer med å fortsette et liv på bygda selv om det virket å være ønskelig. Det handlet både om avstand og fremtidige yrkesvalg. “Det er viktig at det er god plass og at det ikke er så langt å dra til ting. Helst litt utenfor byen siden det er så mye støy”. Samtidig var en refleksjon at “Drømmen min er å bli fotballproff. Jeg vet at det blir vanskelig å bo på bygda, men jeg har tenkt at liksom hjemlassen min er hjemme hvor jeg har vokst opp”. Elevene virket å ha et ambivalent forhold til framtidige valg, hvor ønske om å kunne bo hjemme var tydelig, men samtidig viste eleven en forståelse av framtidig yrkesdrøm ikke gikk overens med bosted.

Av bygdeelevene som ønsket å flytte nevnte et flertall at de ville flytte til et annet sted i Norge. Det var enten inn til byen i Trondheim, Oslo eller til Nord-Norge. Få så for seg et liv utenfor Norge sine grenser, noe som skiller seg ut fra fremtidsutsiktene til elevene fra byen. Det kan tyde på at steget fra bygda og inn til en storby i Norge er nok, mens for byelevene som på nåværende tidspunkt bor i en storby virker det som at de søker noe større og dermed så muligheten til å i fremtiden bevege seg ut av landegrensen. Noen av grunnene som kom fram fra elevene som ønsket å flytte på seg var blant annet avstand, hvor en elev ville inn til byen fordi hun ikke ville bo så langt unna jobben. Et annet moment som ble nevnt var miljø. For

eksempel “tror jeg bor i byen. Viktigst for meg er å finne et godt miljø å bo i” og “Trondheim eller Oslo. Jeg tror jeg synes det er viktig med et sted der miljøet er bra”.

4.4.2 Yrke

Både kjønnsaspektet og nåværende bosted viste seg å spille en rolle i tanker rundt fremtidig yrkesvalg. En gjenganger hos guttene fra by og bygd var knyttet til nåværende interesser og hobby. Flere nevnte en fremtid innenfor blant annet idrett, youtube og programmering. Et flertall av guttene ville følge fotballdrømmen, som var relativt likt fordelt på guttene fra by og bygd. Et annet funn knyttet til bygdeguttene var deres ønske om å drive et yrke innenfor landbruk. Flere så for seg å drive egen gård når de ble voksne, og ville drive på det samme stedet som de bor nå.

For jentene sin del virket det å være en forskjell innenfor det moderne og tradisjonelle. Jentene i byen så for seg å jobbe innenfor kreative yrker. Som for eksempel modell, artist og skuespiller. Yrkene virker å stå i stil til det urbane uttrykket i byene, som typisk har et bredere mangfold og “hippe” miljø. Samtidig som andre jenter fra byen siktet høyere, med en drøm om å jobbe innenfor typiske høystatusyrker som pilot, ingeniør og lege.

Jentene fra bygda virket å ha ambisjoner innenfor de mer tradisjonelle yrkene som også kan gi de mulighet til å jobbe på samme sted. Yrker som barnehagelærer, sykepleier, frisør og lærer ble nevnt her, som også kan sees på som “lavstatusyrker”. Flere av jentene fra bygda så ut til å verdsette det å være i nærheten av dyr. Hvor de så for seg å jobbe innenfor landbrukssektoren. “Avløser”, “bonde”, “dyrebarnehage” og “hest” ble nevnt som fremtidige yrkesvalg.

5. Diskusjon

5.1. Her og nå

Elevene vi har møtt i denne oppgaven er plassert på ulike geografiske områder i Midt-Norge, og deres tanker rundt bygd og by samt deres fremtidsplaner har nå blitt presentert. I og med at de har ulik plassering geografisk var det grunn til å tro at deres forståelse og tanker om sted ville være ulik. Selv om skillelinjen mellom by og bygd gradvis har blitt svekket og at moderniseringen i samfunnet har ført til at rurale områder har blitt urbanisert kulturelt sett, er det tydelig gjennom funn i analysen at representasjonene av bygda lever i beste velgående (Flø, 2010). Berg og Lysgård (2004) så på om vi fortsatt kan snakke om rurale og urbane områder på

grunn av skillet, og i likhet med dem har jeg gjennom mine funn kommet fram til den forståelsen at det fortsatt er meningsfylt å skille.

5.1.2 Sosial tilknytning

Et sentralt funn i analysen er betydningen av den sosiale tilknytningen. Både elevene fra by og bygd la vekt på betydningen av det sosiale i form av familie og venner, hvor bygdebarna i tillegg la vekt på naboskap når de skulle beskrive sitt hjemsted. Følelsen av å være en del av et sosialt fellesskap var spesielt fremtredende hos bygdebarna, hvor en gjentakende frase var at “alle kjenner alle”. Bygda kan beskrives som et lokalsamfunn som ifølge (Villa & Haugen, 2016) er et område knyttet til samhandling, tilhørighet og hvor innbyggerne har en viss oversikt over hverandre. Følelsen av at alle kjenner alle vil være unikt for mindre tettsteder, og kan være med på å skape en fellesskapsfølelse som er et av aspektene ved den “rurale idyll” (Rye, 2006). Bygdeelevene i min undersøkelse så utelukkende på det sosiale miljøet som en positiv del ved det å bo på bygda. I tillegg til at de omtalte bygda som et sted med godt miljø og fellesskap, ble det også nevnt at “alle kjenner hverandre og sier hei”. Lima & Slagsvold (2009) hadde i sin forskning fokus på det gode nabolag hvor de blant annet fant en sammenheng mellom kommunestørrelse og naboskapsintegrasjoner. Et klart flertall av de minste kommunene opplevde å være på hils med de fleste eller mange. Selv om fokuset i min forskning ikke var naboskap, indikerte svarene at bygdeelevene hadde større samhandling med de som bodde rundt i bygda enn det bybarna opplevde.

Et funn knyttet til byelevene var at de først og fremst knyttet den sosiale samhandlingen til familie og venner. Det var en viktig del av deres liv i byen. Mens bygdebarnas tanker rundt det sosiale strakk seg lengre enn familie og ut i samfunnet de var en del av. Teorien til Tönnies (Tönnies & Harries, 2001) som knytter Gemeinschaft til mindre lokalsamfunn og gesellchaft til den moderne byen kan sees i sammenheng med sosial tilknytning. Gemeinschaft representerer et samfunn preget av fellesskap hvor medlemmene er bundet sammen (Tjora, 2020; Wetlesen, 2014). For eksempel ble det uttalt fra ei jente på en av bygdeskolene at “det er veldig fint å bo å bo på en lokal plass med mye fellesskap. Der voksne er venner og barn er venner”. Bygda beskrives som et sted med tette bånd mellom voksne og venner, og et sted med mye fellesskap. Det er akkurat dette teorien om det tradisjonelle samfunnet (gemeinschaft) handler

om, hvor stedstilhørighet er forankret i fellesskapet. Gesellschaft beskriver det moderne samfunnet som i større grad er preget av upersonlige bånd mellom mennesker (Tjora, 2020). Byelevnes tanker rundt sosiale fellesskap strekker seg ikke lengre enn den indre krets, med venner og familie. I byen blir individene i større grad en av mange uten oversikt over hvem som er knyttet til sted på samme måte som i bygda.

5.1.3 Stedets muligheter og begrensninger

Et av momentene ved analysen jeg merket meg var bygdeelevenes stolthet til sitt eget hjemsted. Store deler av beskrivelsene viser til en positiv holdning til å bo på bygda og kan karakteriseres med the “rural idyll” (Rye, 2006), mens beskrivelsene av byen var i større grad negativt ladet. For byelevene var det en mer ambivalent trend, hvor mange var positive til livet på bygda og i større grad snakket ned sitt eget hjemsted. Tidligere forskning sier at den lokale identiteten er sterk (Rose & Stålberg, 2002 hentet fra Baldersheim, 2014), som kan være en mulig forklaring i bygdebarnas negativitet mot byen.

Når bygdeelevene skulle skrive om nåværende hjemsted brukte de ord som ofte blir knyttet til “the rural idyll”, og blir sett på som det mest fremtrende trekket ved det landlige (Rye, 2006). Nærhet til natur var viktig for mange, hvor de opplevde å kunne være ute i fin natur, gå turer og være ute. Natur og frilutsliv har i flere generasjoner vært med å prege bilde av det gode liv (Baldersheim, 2014). Tidligere forskning har også vist til at naturtesen stemmer, hvor mange anser tilgang til natur som positiv og lett tilgang til natur som en god egenskap for et godt bosted (Orderud, 2003; Baldersheim, 2014). Deler av svarene til byelevene viser at også de oppfatter bygda som et sted med fin natur som også Bjaarstad (2003) fant i sin undersøkelse av Oslo-ungdommer hvor ordet natur ble brukt i beskrivelsen av bygda. Når bygdebarna skulle beskrive byen kom det fram tanker om at barna der må leke inne. Flere assosierer byen med tetthet og mange folk, som gir mindre frihet til å være ute.

Muligheter virket å være ulikt forankret hos elevene fra by og bygd. By elevene verdsatte det å ha tilgang til fritidsaktiviteter- både sportslig og kulturelt, restauranter og butikker. De ser på byen som et sted som gir dem mulighet til å “gå på hva de vil”. Berg og Lysgård (2004) identifiserte dominerende forestillinger om bygd og by hvor et bredt vare- og tjenestetilbud, som for eksempel restauranter, cafeer og fritidsordninger representerte byen. Tilgjengeligheten

og mulighetene til å dra på ulike aktiviteter var høyt verdsatt hos elevene fra byen. Dette anså de som mangler ved bygda, hvor det ble nevnt at bygda har “mindre tilgang til butikker og aktiviteter”. Denne beskrivelsen er lik Berg & Lysgård (2004), hvor bygda blir ansett som et sted hvor det er et smalt vare- og tjenestetilbud. Mens bybarna har den oppfattelsen av at bygda er kjedelig og med mindre muligheter, viser det seg at bygdebarnas oppfattelse av muligheter skiller seg fra bybarna. De hadde tanker om at bygda kunne gi de mulighet til å for eksempel jakte, kjøre bil/traktor, være ute og fiske. Samtidig var det i likhet med bybarna mange av bygdeungen som drev på med organisert idrett som fotball. Det kan tolkes dit at selv om bygda gir mindre muligheter i form av vare- tjenestetilbud finner de andre aktiviteter som er mer tilpasset stedet, som da å kunne jakte, fiske og være ute for eksempel. Bygdeelevene anså ikke dette som en begrensning, heller tvert imot, hvor bygda gir dem mulighet til å dyrke sine hobbyer.

5.1.4 Tanken om det tradisjonelle og moderne

Tanken om at bygda representerer det tradisjonelle, og byen som det moderne er ikke noe nytt fenomen (Berg & Lysgård,2004). Selv om samfunnet har blitt “urbanisert” i form av at mindre tettsteder har urbane særtrekk er representasjonene fortsatt gyldig (Flø, 2010). Når elevene blir bedt om å beskrive hva de tenker rundt mat, klær og hverdag er det en tydelig forskjell si hvordan de tenker om seg selv og sitt bosted, og de andre.

Mat på bygda blir beskrevet med muligheten til en sunnere og bedre livsstil. Tanker om at de lever av hjemmelaget mat og spiser mer lokalt er forankret hos elever fra både by og bygd. Tanken om at de på bygda i større grad er selvberget i forhold til mat gjorde seg gjeldene hos flere av byelevene, hvor de så for seg at de får mat gjennom å gro poteter og grønnsaker, fiske og får gratis egg. Berg & Lysgård (2004) presenterte en tilnærming til det rurale som en sosial og kulturell konstruksjon hvor vi forstår ruralitet ut ifra de forestillingene, mytene eller tankene rundt det rurale. Tanken om at de på bygda gror sin egen mat kan være en forestilling elevene har rundt bygda, hvor vi gjerne ser en sammenheng med å dyrke egen mat opp mot gårdsbruk. Selv om de fleste på bygda i dag ikke lever av å drive gård, assosierer byelevene fortsatt bygda med nettopp det. På samme måte assosierer bygdeelevene byen med “fastfood” og “junkfood”. Den lette tilgjengeligheten til restauranter og cafeer er med på å skape en kulturell

konstruksjon hvor de assosierer byen med enkle løsninger. “I byen kan man bestille mat som kommer på døra, det kan man ikke på bygda”. Selv om store deler av de som bor i byen kanskje bruker like mye tid på å lage hjemmelaget mat.

Elevenes forestillinger om klær indikerer i likhet med mat at det er et skille i hvordan de oppfatter “seg selv” og “de andre”. Analysen viser til at de også her har en relativt lik oppfattelse av at det er et skille. Hvor byen blir assosiert med mote, merkeklær og luksus blir bygda ansett som et sted hvor praktiske klær som arbeidsklær og arv i større grad blir brukt. Samtidig som det oppleves en forskjell i levemåte hvor byen blir ansett som mer moderne i form av strøm, nett og butikker blir livet på bygda knyttet opp mot gårdsliv, hester og fisk. En slik forståelse av stedene som ulik kan forstås opp mot begrepet “plassmyte” som forstås som kollektive forestillinger om plasser og menneskers forhold til stedet (Lundberg et al, 2010). Plassmyter blir gjerne plassert hierakisk, hvor steder blir forstått som forskjellige og bedre enn andre (ibid.). Bæck (2004) bruker begrepet “urban ethos” for å forklare samfunnet vi lever i. Hvor den urbane livsstilen blir foretrukket og verdsatt i høyere grad enn den rurale. Selv om “urban ethos” blir brukt for å beskrive unges ide om “det gode liv” i byene, har informantene fra bygda i min undersøkelse ikke tanker om livet i byen som “det gode liv”. Heller tvert imot. Det skal nevnes at Bæck (ibid.) sine informanter var unge voksne, som i den alderen må ta stilling til om de må flytte på seg, mens mine informanter er 10-12 år som oppfatter hjemstedet sitt per nå som det beste for dem.

5.2 Om 20 år

5.2.1 Stedstilhørighet

Et av de mest fremtredende funnene i analysen er betydningen av stedstilhørighet. Det kom i stor grad frem gjennom bygdeelevenes tanker rundt sitt eget hjemsted, som virket å ha en sterk tilknytning til nåværende bosted. Gulløv & Gulløv (2020) finner en sammenheng med at de stabile nettverkene og fellesskapene i oppveksten gir grobunn for at de i fremtiden også vil ønske å bli i dem. Bygdebarna i undersøkelsen ser ut til å ha en sterk tilhørighet til stedet sitt. Det kommer til uttrykk både gjennom beskrivelsene av sitt eget hjemsted, men også hvordan de beskriver byen. Stoltheten de legger i å komme fra bygda virker å være fremtredende i deres beskrivelser av eget hjemsted, og spiller en rolle i deres tanker rundt fremtidige bosteds- og

yrkesvalg. Rose (1995) er opptatt av hvordan stedet skaper mening og følelser, altså hvordan individer tenker, opplever og føler steder. I det som blir beskrevet som "sense of place" hevder hun at vi relaterer sted og identitet på tre måter, hvorav et av dem handler om å relatere "med et sted". *Med et sted* handler om følelsen av å høre hjemme i/på stedet, og kan for eksempel omhandle folk som aldri tenker å flytte fra hjemstedet, da ikke en gang for å få seg jobb (Lysgård, 2004). Flere av elevene fra min studie ser ut til å identifisere seg "med et sted", og da spesielt bygdebarna. Tankene rundt fremtidig yrkesvalg ser ut til å være preget av tanken om å kunne bo på samme hjemsted, hvor tradisjonelle yrker innenfor landbruk, helse og barnehage/utdanningssektoren blir nevnt. Anton & Lawrence (2014) fant i sin undersøkelse at innbyggerne i rurale områder i høyere grad er knyttet til sitt samfunn enn de som bor i urbane strøk, og som gjorde det utfordrende å forlate samfunnet for å studere eller skaffe seg jobb.

Bæck (2004) mener at den lokale tilhørigheten er med på å forme barnas verdier og orientering mot fremtiden. Det har i dag blitt vanlig å studere flytteprosesser med utgangspunkt i menneskers liv, hvor erfaringer fra fortida, nåtida og tanker om fremtiden blir en del av flytteforståelsen (Fosso, 2004). Hvordan de identifiserer seg med stedet virker å ha noe å si for hvordan de ser for seg fremtiden. Bygdeelevene går nå siste året på barneskolen, og tanker rundt fremtiden virker å være knyttet til stedstilhørighet. Det er tydelig ut fra funnene i analysen at en majoritet av elevene kunne tenke seg en fremtid videre på eget hjemsted, hvor de i denne alderen identifiserer seg med "desired immobility" (Mata-Codesal, 2018), altså ønske og evne om å bli. Vi vet at det er en topp i geografisk mobilitet hos unge voksne (Haartsen & Thissen, 2013), hvor mange unge velger å forlate landsbygda til fordel for det urbane (Rye, 2006). Hovedgrunnen til at det er en stor del av unge voksne som velger å flytte peker på utdannings- og yrkesmuligheter (Haugen & Villa, 2006). Fosso (2004, s.121) argumenterer for at unges flytting ikke bare kan avdekkes i selve flyttebeslutningen (som for eksempel for å ta utdanning), men også i de relasjonelle handlingene som flytting er en del av. Tanker rundt hva man vil unngå og hva man vil oppnå, hvem man vil bli og ikke bli, hvem man er lik (oss) og ulik (dem) blir da sentralt i spørsmålet om flytting. Elevene fra bygda identifiserer seg med stedet de har vokst opp på. De er knyttet til de menneskene som er lik dem, og gjennom beskrivelsene viser de til et skille mellom "oss på bygda" og "de i byen". Eksempelvis gjennom beskrivelser av

levesett hvor *de* i byen liker å gå på restauranter, være inne og se på skjerm, er *vi* i bygda ute å leker, går tur og har flere samlinger. *De* i byen bruker merkeklær og spiser fastfood, mens *vi* på bygda går i arbeidsklær og spiser hjemmelaget mat. Skillet mellom oss og dem er tydelig, også fra byelevene. Selv om stedene sånn sett ikke er så langt unna hverandre, blir bygd og by beskrevet som to ulike verdener.

5.2.2 Store drømmer

Samtidig som stedstilhørigheten er sterk for bygdebarna, viser byelevene en klar tendens til å drømme om å flytte på seg i ung alder. Det kan tyde på at oppvekststedet i urbane områder gjør at de tørr å drømme større, og at bybarna er mer tilbøyelige for tanken for å flytte på seg. Globalisering har ført til at ulike deler av verden har blitt mer lik, både økonomisk, politisk og kulturelt, og ofte vises det til at større og større deler av verden blir preget av vestlig livsstil og kultur (Berg & Dale, 2004). Internasjonal flytting er på ingen måte noe nytt i norgeshistorien (Østbye, 2001), og dermed blir heller ikke drømmen om et liv over landegrensa en uvanlig tanke. Bybarna er oppvokst på et sted hvor tilgangen er stor. De lever i et urbant område med mange muligheter rett utenfor døra. Med et større mangfold, kulturelle tilbud og mulighet til å dyrke de fleste hobbyer har de vokst opp med andre rammer enn barna fra bygda. Utviklingen av personenes personlige, sosiale og/eller kulturelle identitet kan sees på i forhold til interaksjon med andre (Stokke & Gleiss, 2017). I en verden som stadig blir mer lik og dermed "mindre" kan det tenkes at det gir rom for å drømme "større". Den lokale tilhørigheten som virket å være sterkt forankret hos barna fra bygda, virker ikke å gi like mye utslag til elevene fra byen. Stedet binder dem ikke fast på samme måte, som også kan sees i sammenheng med Tönnies (Tönnies & Harris, 2001) sitt begrep "gesellschaft" hvor fellesskapsfølelsen ikke er like gyldig og hvor samfunnet i større grad bærer preg av upersonlige bånd.

Et annet funn som gjorde seg relevant i denne studien var forskjellen når de nevnte yrker de kunne se for seg. Som tidligere nevnt var bygdeelevenes tanker rundt fremtidige yrker bundet sammen med tradisjonelle yrker som gir mulighet til å bli værende. For eksempel ble yrker innenfor landbruk (bonde, avløser), helse (sykepleier) og utdanningssektoren (lærer, barnehage) nevnt. Byelevene virket heller ikke her å være like bofast, hvor det i større grad var "moderne" yrker som ble nevnt. Blant annet ble kreative yrker som modell, tegner og maler

nevnt. Samtidig som tanker om en fremtid innenfor nåværende interesse/hobby ble nevnt, som fotball og håndballspiller. Det disse yrkene har til felles er at for å skaffe seg et "navn" innenfor feltet vil det mest trolig være større sjanse å lykkes i utlandet enn i Norge. Yrkene indikerer heller ikke at det er nødvendig å være bofast, men gir mulighet for å skaffe seg en karriere i utlandet. Riethmuller et al. (2021) mener det i dag er utviklet en flyttekultur hvor det å komme seg bort fra hjemstedet blir ansett som en måte å komme seg videre i livet som også kan sees i sammenheng med bybarna. I dag blir det lagt til rette for at mennesker blir "forfattere i sitt eget liv" (Rye, 2011) som gir mulighet og rom for føre det dit man ønsker og vil.

6. Konklusjon

Oppgaven har hatt som formål å besvare følgende problemstilling: *"Hvilke tanker har mellomtrinnslever fra ulike geografisk plassering rundt nåværende hjemsted og framtidig hjemsted? Hvilken betydning har oppvekststed for elevenes framtidsplaner?"* Vi lever i en tid hvor urbanisering har blitt normen (Bæck,2004), og tanken om det gode liv som før baserte seg på det enkle livet på landet har blitt utfordret. Det er i dag et større jag etter karriere og utdanning, som kan føre til at de som er bosatt på bygda må ta et valg om å bli eller dra. Det er i størst grad unge voksne som velger å ta steget ut av sitt hjemsted i søken om noe annet (Haartsen & Thissen, 2013).

For å få svar på hvilken betydning oppvekststed hadde for elevenes framtidsplaner tok min studie utgangspunkt i tre skoleklasser med ulike geografisk plassering. Elevene sammenlignet sitt eget hjemsted opp mot by/bygd og hvor de så for seg selv 20 år frem i tid. Selv om elevene som er mellom 10-12 år nå er i en fase i livet som ikke innebærer at de trenger å ta noen valg i forhold til utdanning, yrke og framtidig bosted med det første, var det fortsatt spennende å se nærmere på hvilken betydning nåværende bosted hadde for deres tanker rundt framtidig bosted. Tidligere forskning viser til at mange unge voksne fra rurale strøk velger bort en framtid videre på bygda til fordel for det urbane som av samfunnet blir verdsatt i høyere grad. De stedfaste blir sett ned på, og blir omtalt som de som henger etter (Fosso,2004). Derimot var det tydelig gjennom funn i min analyse at barna fra rurale strøk er særdeles fornøyde med stedet de kommer fra. De skriver om bostedet med stolthet, og viser en sterk tilknytning til stedet.

Trygghet, sosiale bånd og frihet virket å være en viktig del av deres liv hvor lokalsamfunnet spilte en viktig rolle. Selv om bybarna ikke var like knyttet til stedet og lokalsamfunnet, var venner og familie også viktig for deres hverdagsliv. Det faktum at bygdebarna i større grad var knyttet til lokalsamfunnet kan virke å være en faktor til at de fleste så for seg en fremtid videre på samme hjemsted.

I elevenes beskrivelser av fremtiden var det et tydelig skille mellom elevene fra bygd og by. Elevene fra byen beskrev en fremtid som enten førte dem ut av landegrensa, eller som ga de en videre fremtid i byen. I yrkesvegen viste de til moderne og kreative yrker hvor man gjerne må ut av Norge for å lykkes, slik som fotballspiller, modell og maler. Stedet viste seg derimot å ha en større betydning for elevene fra bygda, hvor de vektlegger en utdanning som gjør det mulig for dem å fortsette å bo på samme hjemsted når de blir eldre. Tradisjonelle yrker innenfor landbruk, helse og utdanningssektoren var det som gikk mest igjen. Slik det kom fram tydet det på at stedstilknytningen var hovedårsaken til dette, hvor lokalsamfunnet er med på å forme verdier og normer, legger grunnlag for identitetsformingen og valgene elevene blir å foreta seg videre i livet. Det å føle seg hjemme et sted og ha strek tilknytning til det sosiale fellesskapet er med på å styrke dette båndet.

Resultatene fra min analyse indikerte at bygdeelevene ikke ønsker å identifisere seg med byen og urbane verdier, de opplever at det er en forskjell mellom *oss* på bygda og *de* i byen.

Bygdebarna er fornøyd med hjemplassen sin og stedet de bor på. De virker å oppleve kvaliteter innenfor rural idyll, hvor stedet gir ro, natur og muligheter innenfor deres interesser. Det tyder dermed på at bylivet ikke blir ansett som mer attraktiv enn en fremtid på bygda. Bybarna har vist en mer ambivalent trend i forhold til sitt eget hjemsted. Svarene viser derimot at urbane verdier står sterkt, selv om de i større grad er positive til bygda. De virker å sette pris på mulighetene som byen gir i form av sportslige, sosiale og kulturelle tilbud. Bybarna viser en større lyst til å utøve mobilitet i fremtiden. Det å flytte kan for noen oppleves som et forventet skritt til å nå lengre i forhold til sosiale og yrkesmessige utsikter (Riethmuller et al, 2021). Svarene tyder på at bybarna har «større» fremtidsutsikter hvor de ser for seg å bo i utlandet eller andre urbane steder i Norge, mens for bygdebarna virker det ikke å være like interessant å

flytte så langt bort. For å oppsummere kort indikerer funnene dermed at nåværende bosted har noe å si for hvilke ønsker byelevene og bygdeelevene har for fremtiden sin.

Referanser

Almås, R, Haugen, M. S., Rye, J. F. og Villa, M. (2008): Omstridde bygder. I Almås, R, Haugen, M. S., Rye, J. F. og Villa, M (red.): Den nye bygda. Tapir akademiske forlag.

Anton, C. E. and Lawrence, C. (2014): Home is where the heart is: The effect off place of residence on place attachment and community participation. *Journal of environmental Psychology*. Vol. 40. Pp. 451- 461.

Bakken, A. (2020): Ungdata 2020. Nasjonale resultater. Nova-rapport 16/20: Ungdata 2020. Nasjonale resultater. NOVA-rapport 16/20 (forebygging.no)

Bakken, J., & Andersson-Bakken, E. (2021). Innholdsanalyse. I Andersson-Bakken, E., & Dalland, C, P. (Red.) *Metoder i klasseromsforskning: Forskningsdesign, datainnsamling og analyse*. (305-326). Universitetsforlaget

Baldersheim, H. (2014). Den gode heimstaden–kva kjenneteikn har den? *Stadskvalitetar i den norske heimstadsmentaliteten*. *Tidsskrift for samfunnsforskning*, 55(1), 54-76.

<https://doi.org/10.18261/ISSN1504-291X-2014-01-03>

Barstad, A., & Hellevik, O. (2004). På vei mot det gode samfunn. Om forholdene mellom ønsket og faktisk samfunnsutvikling [On our way to the good society? About the relationship between desired and factual societal development]. *Statistiske analyser*, 64.

<http://www.ssb.no/emner/00/02/sa64/> B

Berg, N, G., Dale, B., Lysgård, H, K. & Løfgren, A. (2004) *Mennesker, steder og regionale endringer*. Tapir akademiske forlag: Trondheim

Berg, B, L. & Lune, H (2012). *Qualitative research methods for the social sciences*. New Jersey: Pearson Education Inc.

Berg, N. G., & Lysgård, H. K. (2004). Ruralitet og urbanitet–bygd og by. *Plan*, 36(2), 18 25.

<https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3045-2004-02-04>

- Bjaarstad, S. (2003). Osloungdommers forestillinger om bygda. En studie av unges stedsforståelser, tilhørighet og identitet. Hovedoppgave i samfunnsgeografi, Universitetet i Oslo: Oslo.
- Boyden, J. & Ennew, J. (1997). Children in focus: A manual for Experimental Learning in Participatory Research with Children. Stockholm: Rädda Barnen.
- Brinkmann, S. og Tanggard, L. (2020). Kvalitative metoder. En grundbog. Gyldendal forlag.
- Bye, L. M. (2009). «How to be a rural man»: Young men's performances and negotiations of rural masculinities. *Journal of rural studies*, 25 (3). 278-288.
<https://doi.org/10.1016/j.jrurstud.2009.03.002>
- Bæck, U. D. (2004). The urban ethos: Locality and youth in north Norway. *Young*, 12(2). 99-115.
- Christoffersen, L., & Johannessen, A. (2012). Forskningsmetode for lærerutdanningene. Abstrakt.
- Daniselsen, H. (2006) Med barn I byen. Foreldreskap, plass og identitet. Doktorgradsavhandling Bergen: Universitetet I Bergen.
- Erickson, L. D., Sanders, S. R., & Cope, M. R. (2018). Lifetime stayers in urban, rural, and highly rural communities in Montana. *Population, Space and Place*, 24(4), e2133.
<https://doi.org/10.1002/psp.2133>
- Eriksen, I. M., & Andersen, P. L. (2021). Ungdoms tilhørighet, trivsel og framtidsplaner i Distrikts-Norge. En flermetodisk analyse av betydningen av bosted, kjønn og sosioøkonomiske ressurser. (NOVA rapport 2/21): Oslo Metropolitan University.
- Farstad, M. (2016): Relasjonelle kvaliteter i bygd og by: Stereotypiene møter innbyggernes erfaringer. I Villa, M. og M.S. Haugen (red). Lokalsamfunn. Oslo: CAPPELEN DAMM Akademisk, s. 260-282
- Fauskanger, J. & Mosvold, R. (2014)- Innholdsanalysen muligheter i utdanningsforskning. *Norsk pedagogisk tidsskrift*. 98(2), 127,139.

Fosso, E.J. (2004). Unges flytting- et spørsmål om identitet og myter om marginale og sentrale steder? I Berg, N, G., Dale, B., Lysgård, H, K. & Løfgren, A. (Red.) *Mennesker, steder og regionale endringer*. (119-135). Tapir akademiske forlag.

Flø, B. E. (2010). Bygda–forståing og implikasjonar. *Plan*, 42(5), 20-25.

<https://doi.org/10.18261/ISSN1504-3045-2010-05-0>

Gleiss, M, S., & Sæther, E. (2021). *Forskningsmetode for lærerstudenter. Å utvikle ny kunnskap i forskning og praksis*. Cappelen Damm Akademisk: Oslo

Gulløv, E. & Gulløv, J. (2020). *Opvækst I provinsen. Om dem, der bliver, og dem, der rejser*.

Aarhus Universitetsforlag: Aarhus

Haartsen, T., & Thissen, F. (2013). The success–failure dichotomy revisited: Young adults' motives to return to their rural home region. *Children's Geographies*, 12(1), 87-101.

<https://doi.org/10.1080/14733285.2013.850848>

Hagen-Zanker, J. (2008). Why do people migrate? A review of the theoretical literature. A Review of the Theoretical Literature (January 2008). Maastricht Graduate School of Governance Working Paper No.

Haugen, M.S, & Villa, M. (2006) Rural Idylls or Boring Places?. I Bock, B.B & Shortall, S. (Red.)

Rural gender relations: issues and case studies (181-195). Cabi Publishing.

Hsieh, H. F., & Shannon, S. E. (2005). Three approaches to qualitative content analysis.

Qualitative health research, 15(9), 1277-1288. DOI: 10.1177/1049732305276687

Johannessen, A. Tufte, P. A., & Christoffersen, L. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode*. (5.utg.). Abstrakt forlag: Oslo.

Kjeldstadli, K. (2017). Finnes lokalsamfunn?. *Heimen*, 54(4), 342-351. DOI: 10.18261/ISSN.1894-3195-2017-04-05

Krippendorff, K. (2004). *Content analysis: An introduction to its methodology*. (2.utg). Sage.

Kunnskapsdepartementet (2019) Kjerneelementer: identitetsutvikling og fellesskap (SAF01-04). Fastsatt som forskrift. Læreplanverket for Kunnskapsløftet 2020. <https://www.udir.no/lk20/saf01-04/om-faget/kjerneelementer?lang=nob>

Kunnskapsdepartementet (2017) Grunnleggende ferdigheter

Lysgård, H, K. (2004). Romlighet i studier av mennesker, politikk og hverdagsliv. I Berg, N, G., Dale, B., Lysgård, H, K. & Løfgren, A. (Red.) Mennesker, steder og regionale endringer. (17-26). Tapir akademiske forlag: Trondheim

Kvarv, S. (2021). Vitenskapsteori- tradisjoner, posisjoner og diskusjoner. Novus forlag: Oslo

Lima, A. Å., & Slagsvold, B. (2009). Det gode nabolag finnes mest på bygda. Hentet fra: <https://www.ssb.no/sosiale-forhold-og-kriminalitet/artikler-og-publikasjoner/det-gode-nabolag-finnes-mest-paa-bygda>

Lundberg, K. G., & Danielsen, H. (2010). Nærmiljø og plassmyter: Sentrum og drabantby mellom mangfold og trygghet. *Sosiologisk tidsskrift*, 18(2), 115-136. <https://doi.org/10.18261/ISSN1504-2928-2010-02-01>

Mata-Codesal, D. (2018). Is it simpler to leave or to stay put? Desired immobility in a Mexican village. *Population, Space and Place*, 24(4), e2127. <https://doi.org/10.1002/psp.2127>

Matthews, H., Taylor, M., Sherwood, K., Tucker, F., & Limb, M. (2000). Growing-up in the countryside: children and the rural idyll. *Journal of rural studies*, 16(2), 141-153. [https://doi.org/10.1016/S0743-0167\(99\)000595](https://doi.org/10.1016/S0743-0167(99)000595)

Melås, A. (2020). Innsikt fra Ungdommenes distriktspanel.(Rapport nr 1). Rurals- institutt for rural- og regionalforskning

Olsen, M,K. (2018). Hvordan få flere til å bli igjen? En studie om hvordan man kan motivere flere unge til å bli igjen på bygda for å arbeide. (Masteroppgave). Norges arktiske universitet.

Orderud, G. I. (2003). Ungdom og unge voksne i Utkant-Norge: Bosettingspreferanser og oppfatninger om livet i utkanten. I H. Helve. (Red), Ung i utkant. Aktuell forskning om glesbygdsungdomar i Norden (299-324). København: Nordiska ministerrådet.

- Paulgaard, Gry 2001a: Ungdom, lokalitet og modernitet. Om kulturbrytninger og Identitetsutforming i et kystsamfunn nordpå. Avhandling for graden Doctor Rerum politicarum. Det samfunnsvitenskaplige fakultetet, Institutt for pedagogikk, Universitetet i Tromsø.
- Punch, S. (2002). Research with children: The same or different from research with adults?. *Childhood*, 9(3), 321-341.
- Riethmuller, M. L., Dzidic, P. L., & Newnham, E. A. (2021). Going rural: Qualitative perspectives on the role of place attachment in young people's intentions to return to the country. *Journal of Environmental Psychology*, 73, 101542.
- Rose, G. (1995). Place and identity: a sense of place. I Massey, D. & Jess, P. (eds) *A place in the World? Places, Cultures and Globalization*, 87-132. Oxford University Press, Oxford.
- Rye, J. F. (2006) Lokal kapital og arvelig bofasthet: Rurale ungdommers bostedspreferanser. *Tidsskrift for ungdomsforskning*, 6(1)
- Rye, J. F. (2011). Youth migration, rurality and class: a Bourdieusian approach. *European Urban and Regional Studies*, 18(2), 170-183. DOI: 10.1177/0969776410390747
- Rye, J. F. (2019). Å være ung i Distrikts-Norge: Kunnskapsoversikt med utgangspunkt i nyere norsk forskning om distriktsungdommer. Steinkjer: Distriktsenteret.
- Stockdale, A., & Haartsen, T. (2018). Editorial introduction: Putting rural stayers in the spotlight. *Population, Space and Place*, 24(4), e2124. DOI: 10.1002/psp.2124
- Stokke, K., & Gleiss, M, S. (2017) Identitet, medborgerskap og identitetspoliikk. I Jordhus-Lier, D., Stokke. (2017). *Samfunnsgeografi: en innføring*. Cappelen Damm Akademisk
- Tjora, A. (2020, 21. Oktober). Ferdinand Tönnies. I Store norske leksikon. https://snl.no/Ferdinand_T%C3%B6nnies
- Tjora, A. H. (2017). *Kvalitative forskningsmetoder i praksis*. 3 utg. Oslo: Gyldendal akademisk.
- Tönnies, F. and Harris, J. (ed) (2001): *Tönnies: Community and Civil Society*. Cambridge University Press. New English rendition.

Villa, M. (1999). Rural life courses in Norway: Living within the rural- urban complementary. *The History of the Family* 5.4 (2000). 473-490. [https://doi.org/10.1016/S1081-602X\(00\)00056-7](https://doi.org/10.1016/S1081-602X(00)00056-7)

Villa, M., Valestrand, E, T., & Rye, J, F. (2023). Migrasjon og mobilitet- en innledning. I Villa, M., Valestrand, E, T., & Rye, J, F. (Red.) *Migrasjon og mobilitet- handlinger, mønstre og forståelser I norsk sammenheng*. (9-34). Cappelen Damm Akademisk.

Villa, M. & Haugen, M. S. (2016). *Lokalsamfunn*. Oslo: Cappelen Damm Akademisk.

Wetlesen, T. S. (2014). Møtesteder og pardannelse. *Sosiologi i dag*, 44(3), 54-74.

Vedlegg 1 Oppgaveark

KRYSS AV:

Jente	Gutt	Vet ikke
-------	------	----------

Bosted nå

Beskriv stedet du bor på

(Hva er bra/dårlig? Hva liker du å gjøre på fritiden? Er det et fint sted å bo? Hvorfor/hvorfor ikke?)

Framtid

Beskriv livet ditt 20 år frem i tid.

(Hvor bor du? Hva jobber du med? Bor du alene/sammen med noen? Hva er viktig for deg når du skal bestemme deg for et sted å bo?)

Bygd og by

Hvordan tror du at de har det på bygda/byen? (Hva de gjør, spiser, hvilke klær, hvordan de bor).

Bygd	By

Hvor tror du det er best å bo? Hvorfor?

Bygd	By

Vedlegg 2 Samtykke- og informasjonsskriv

Passivt samtykke

Hei! Mitt navn er Ingrid Borgen, og jeg er femte-års student fra MGLU-grunnskolelærerutdanning ved NTNU. Jeg skal dette semesteret skrive masteroppgave i samfunnsfag, hvor jeg skal se på bosted, og forskjeller på å vokse opp i by og i bygd. I forbindelse med det skal jeg samle inn elevtekster som datamaterialet. Elevtekstene har som formål å gi meg et innblikk i elevenes tanker og meninger rundt tematikken.

Innsamlingen av elevtekstene vil være helt anonyme. Elevteksten er en kort skriveoppgave hvor det er helt frivillig å delta. Det vil på ingen måte medføre negative konsekvenser ved å takke nei til deltagelsen. Elevtekstene skal kun leses av meg, og skal kun brukes som data til forskning. Masteroppgaven skal leveres i mai 2023, og elevtekstene vil etter innlevering bli destruert.

Gi beskjed til meg hvis det ikke er ønskelig at ditt barn skal delta. Vil dere ha mer informasjon om undersøkelsen er det bare å ta kontakt!

Kontaktinformasjon student:

Ingridborgen1@gmail.com eller send en melding på vigilo.

